

keramiske noter 18/2003

Mingei fra Mols – om Hans Vangsøs keramik

af Henning Jørgensen

Det var under et besøg på Idemitsu-museet i Tokyo for et par år siden - museet, der bl.a. rummer en af verdens fineste samlinger af klassisk japansk og østasiatisk keramik -, at jeg midt i den visuelle fortæring af al denne herlighed pludselig måtte tage mig selv i at stå og tænke på Hans Vangsøs keramik. Hvorfor lade den sublime oplevelse af nogle af de fornemste keramiske frembringelser forstyrre af tanker og erindringer om en nutidig, måske lidt grov og ligetil keramik lavet på den anden side af kloden, på Mols, en lille jysk halvø i Danmark? Hvorfor lade traditionel keramik af ypperste karat blive målt med samtidig? Jeg kan næppe selv give et udtømmende svar; men brikker til en forklaring ligger velsagtens i, at det både var parallelle og ganske forskellige udtryk, som kaldte noget frem i bevidstheden. Tingene spejler sig i hinanden samtidig med, at de dermed ligeledes kommer til at adskille sig fra hinanden.

Hans Vangsøs keramiske arbejder er - som flere iagttagere har bemærket - åndeligt beslægtet med østlig keramik på måder, som får enkelheden - eller skulle man sige: den komplicerede enkelthed - udtrykt i noget på en gang virkelighedsnært og samtidigt vildt drømmebærende. Men forskellene har nok gjort sig lige så stærkt gældende: de klassiske værkers udsøgte fornemhed og skolede disciplinerthed over for søgningen efter noget lige så befriende spontant som mindre bevidsthedsbundet. Og her meldte Hans Vangsøs keramik sig upåkaldt. Hans arbejder har en friskhed, en opstemt "nordisk" glasurglans og asymmetriske rytmer, som også gør dem meget ulig den japanske og østasiatiske grundlinie, han altid sættes i forbindelse med.

Der er noget ligetil og næsten "folkeligt" over Hans Vangsøs arbejder, som synes at ville sende al æstetisk taffelmusik hen, hvor peberet gror. Og godt for det.

Det var den japanske forfatter og filosof Soetsu Yanagi, som først introducerede os til begrebet "mingei", der beskriver en æstetisk sandhed, han kun mente at kunne finde i folkekunsten. Yanagi, der lancerede begrebet i 1920'erne, var selv kunstner, og han brugte meget tid til at diskutere keramik med Shoji Hamada og Bernard Leach. De var åbenbart lige så optagne af enkle keramiske ting, de kunne finde på

et loppemarked som af de museumsstykker, der for tårnhøje priser blev erhvervet til offentlige og private samlinger. Den sande kunst, der for dem også var den smukkeste, kunne kun gro ud af ærlighed og oprigtighed, hvad der altid lod sig aflæse i en naturlighed og sundhed, som fødtes af keramikernes hengivenhed over for krukkes og fades funktionelle enkelthed. Yanagi mente, at det lige så meget var det ubevidste som det bevidst kontrollerede i kunsthåndværkerens virke, der var hemmeligheden bag "mingei". Han grundlagde med sin egen samling også "The Folk Craft Museum" i Tokyo, hvor han delte tingene op i to kategorier: traditionelle og samtidige. Men pointen var, at alle skulle klare samme grundlæggende eksamenskrav: objekterne, værkerne, brugstingene skulle være ligefremme, anonyme, funktionelt simple og være uden overflødig dekoration, ligesom de gerne måtte afspejle den egn, vedkommende producent kom fra. Ydermere skulle de være lavet i hånden - og gerne være billige. Det sidste krav har nu i stigende grad være vanskeligt at indfri i Japan for samtidskunsten, hvor keramikere bliver rangeret højest blandt de skabende og betalte kunstnere, men så er de oftest også i konflikt med flere af Yanagis andre kriterier.

Når jeg gør noget ud af mingei her, er det selvsagt for at gøre opmærksom på paralleliteten til Hans Vangsøs keramik. Den er i en forstand usofistikeret, jordnær og simplificeret i form, er helt uden dekorationer og heller ikke uoverkommelig i anskaffelsespris (uden at man af den grund skal forledes til at kalde ham for "fattigmands-keramik"). I en anden forstand er hans arbejder dog lige så formbevidste som enkle, lige så ekspressive som jordnære. Hans keramik er - i den mest positive forstand af ordet - sund. Men så er den også som antydning nok så nordisk som østerlandsk i farve og udtryk.

Hans Vangsø har sine rødder i orden, og de hedder en lang dansk keramisk tradition, som i disse år igen har åbnet øjnene hos dem, der verden rundt kan se selv og værdsætte ægte keramiske frembringelser. Gertrud Vasegaard (født 1913) og Gutte Eriksen (født 1918) lagde fra 1950'erne det høje niveau for moderne dansk keramik og blev verdenskendte, og de er begge stadig aktive. Hans Vangsø (født 1950) hører til en noget senere generation, der i øvrigt har

nydt godt af Gutte Eriksens lærergerning på Det jyske Kunstakademi i Aarhus fra 1968 til 1978. Dansk keramik har et eget pulsslæg, en enkelhed og behersket farverigdom, som er nært samørende med den danske naturs og kulturs klare og tempererede nøgternhed. Der må hellere siges et ord for lidt end et for meget; men budskabet skal være klart og umisforståeligt formuleret. Enkle og klare former er ofte udtryk for den mest komplicerede og forfinede kunst. De enkle keramiske ting må man samtidig gerne have lyst til at røre ved. Man skal mærke verden, sansen den - være sine sanser lig - både med hånd og øje.

Videre til egnskravet: Hans Vangsø bor på landet i et gammelt nedlagt fattighus på Mols med omgivelser rige på afvekslende og kuperet terrain - ja efter danske forhold vildt stejle bakker og dybe kløfter -, om end det målt med andre, udenlandske alen nok tager sig anderledes fladt ud. Hans Vangsøs landskabelige omgivelser er vandomkranset og rig på frisk vind og vejr, der kan ilte blodet - og rig på mange erindringer om bronzealderen og dens håndværksmæssige frembringelser. Vikingetiden er ikke gået upåagtet hen over efterfølgende generationers DNA-mønstre, og jeg tror, der hos Hans Vangsø er stærke vikingestrege at finde heri. Der er noget eruptivt og nærmest voldsomt over glasurbrændingerne, der sættes i relief af de robuste formede krukker, kar og skåle. Man kunne nemt fristes til at tro, at noget vulkansk skælvende er ved at gøre sig gældende, omend Mols og Danmark jo er ganske uden aktive vulkaner.

Når Hans Vangsø starter med at slå ler op, bruger han en blanding af sønderjysk rødler og importeret, tysk stentøjsler. Det giver den simultane tyngde og smidighed, han tilstræber som basis for formning af tingene. Og vi kan efterfølgende tydeligt følge hændernes spor i stoffet som f.eks. tommel- og pegefingers formning af dobbelte "ører" og hanke samt de lodrette eller 90-graders lette indhak i lermassen, han ynder.

Krukker, kar og skåle brændes ved høje temperaturer på mellem 1250 og 1300 grader, hvorved glasuren kommer til at sætte smeltende lavastrømmes spor ned over formen eller smelter sammen med denne. Glasuren er decorationen, udtryksfuldheden selv. Dette træk står i modsætning til hustruen, den poetiske keramikker Anne Flöches arbejder, hvor vi finder dekorative udtryk for opfattede essenser af flora og fauna. Men hos Hans Vangsø er der ingen aftryk af privat forestillings-verden eller følelsesfuldhed; han bliver i stoffet, så tingene ikke først skal oversættes fra tegnagtigt visuelt udtryk til en billedmeddelelse. Som tredimensionel ting står krukken i rummet og giver dette betydning ved hjælp af sin blotte tilstedeværelse som objekt, der sender energier ud i rummet.

Stentøjsovnen er vulkanen, der kan smelte alting. Der skyes ting ud, og alt tager farve af alt. Hvad der genopstår er kun partielt kunstnerens styrede hensigt, for ilden, varmen, skyggerne osv. er med til at bestemme de genopståede objekters karakter. Der er altid en vis portion alkyisme indlejret i pagten med ildens kræfter. Men man tager fejl, hvis man tror, at hvert udbrud truer med uformelighed, for form, glasur og struktur signalerer netop kontrolleret voldsomhed. Kunstneren prøver på at styre processerne, reducerer brændingen, for at resultatet ikke skal blive tilfældigt sammenløbne farver og "boblende" formdannelser i stoffet. Det kræver også, at han har planlagt meget før brændingen, hvad der alt sammen kun kommer frem til lykkelige resultater under erfaringens dyrebare hjælp. Inden der brændes en krukke eller kar, kan man godt komme i tvivl om, hvad det er vi ser: en snedigt gennemtænkt, hjemmelavet bombe med alle de ledninger, kobbertråde og underlige indpakninger - eller er det en tilfældig samling af overskudsdele fra den nærmeste losseplads, han har samlet? Det ser mere kunstfærdigt eller tilfældigt ud, end det er, for faktisk er det produkt af en erfaren keramikers viden om glasurpleje, der sirligt har fået ham til at ordne f.eks. kobbertrådenes antal og placering, så de ved brændingen fremkomne røde og sorte afmærkninger kan indkalkuleres. Men meget har skullet mislykkes, før noget dueligt kunne dyrkes og dannes. Selv i den modne produktion er der stadig mange ting, der ender under hammerens dødbringende dom.

Der er et "anonymt", uanmasende og ukunstlet udtryk i Hans Vangsøs keramik. Og netop fordi det er dét, bliver det holdningsfuldt og personligt i sin pågående stoflighed. Det umiskendeligt nutidige udtryk har samtidig en behersket farve- og tonerigdom og en afbalancering af varme med kølige farver på en måde, der er velgørende nordisk. Her er det ligeledes vigtigt, at glasuren ikke bliver for lukket eller massivt "indebrændt", for den skal have en vis luftighed eller åbenhed i sig, så den kan ånde. Glasur og skærv må også have ligeberettigelse. Størrelserne på brugstingene veksler ydermere meget: fra deminutive teskåle og små lågkrukker til store, majestætiske krukker, som der skal et større rums samspil til at få kongruent modstand fra.

Hans Vangsø kender også til form; han kan spænde en form smukt op. Hans formsprog er ikke holdningsløs og slatten, som vi ser det i megen nutidig keramik, der kan blive effektjagende. Ydmyghed over for gerningen og sindets renhed ser man da ikke meget til, og så bliver det nemt den gennemførte modsætning til mingei. Tingene bliver kraftløse, hvis der ikke ligger materiale-, form- og stoflighedsfornemmelse bag.

For en ægte keramikker er der ækvivalens mellem form, skærv, glasur og eventuelt decoration. Materialet selv må bære meddelelsen i en enhed af

form, stoflighed og ånd. Først når håndværk forlover sig med åndelighed, kommer der kunst ud af det. Så er det, at ens erindring pludselig kan blive vakt til live af andre kunstneriske udtryk, som det skete for mig i en af Tokyos keramiske haller. Vi vender tilbage og erkender, at det ene kun forstår sig i det andet.

Hans Vangsøs keramik er med til at forsoner os med den farlige, ufuldkomne og hullede hverdag, vi slæber os gennem, men som også lader sig berøre med øjne, hænder osv. Verden er ikke fuldkommen, men skæv og asymmetrisk, hvad enten det gælder fordeling af magt, penge eller oplevelsesrig tilværelse. Keramiske frembringelser står der trodsigt på tværs af tiden, og de kalder med stadig fornyede udtryk såvel på vor årvågne opmærksomhed som på drømmene, der ikke kan tænkes væk fra vores verden. Glæden over en primitiv brændings farverige resultater indsmeltet i formens ro og dynamik er samtidig udtryk for den higen efter gensidig og genfundne kærlighed, vi alle bærer i os. Keramikens magi afføder billeder i brugstingene, og det er herigennem, vi oplever verden på ny og sætter os i bevægelse. Det kan startes alene gennem en enkel brugsting - blot den har mingei.

Keramikeren Susanne Strobel

af Merethe Bloch

Biografiske oplysninger:

Navn: Susanne Otilie Strobel

Født: 19. februar 1946 i København

Død: 29. marts 1982 i København

Forældre: Otto Ernst Strobel ~ Mette Strobel, født Knudsen

Signaturer: STR – SOS – Strobel

Uddannelse:

Kunsthåndværkerskolen i København 1963-1966

Det Jyske Kunstakademi 1968-1971

Arbejdssteder:

Keramikværksted i Ålsgårde sammen med Merethe Bloch 1967-1968

Keramikværksted i Søllested Gamle Præstegård sammen med Merethe Bloch 1971-1975

Maleratelier i København 1975-1982

Udstillinger:

Kunstnernes Efterårsudstilling i Den Frie Udstillings Bygning i København 1966

Galleri Gammel Strand i København 1972

Alleshave Kunstcenter på Fyn 1974 *

Værkstedsudstilling Søllested på Fyn

Susanne Strobel var en glimrende tegner. Hun blev optaget på Kunsthåndværkerskolens keramikafdeling under Richard Kjærgaard. Her blev hun en god drejer og hendes talent for dekoration blev udviklet. Det mente hun selv var hendes stærkeste side. Men i slutresultaterne gik det hele op i en højere enhed.

Allerede som elev på Kunsthåndværkerskolen fik hun optaget en lille skulptur på den censurerede Kunstnernes Efterårsudstilling på Den Frie.

I 1967 efter endt uddannelse indledte Susanne og jeg et inspirerende værkstedssamarbejde. Vi lejede Normann Zeuthens værksted på Strandvejen i Ålsgårde, hvor vi havde en mindre produktion af dekoreret lertøj.

På værkstedet kom der kolleger og andre interesserede på besøg, heriblandt billedhuggeren Bent Sørensen, som rådede Susanne til at søge ind på Det Jyske Kunstakademi under Erling Frederiksen. Der udviklede hun sit male- og tegnetalent de følgende år.

I 1971 flyttede Susanne til Fyn, hvor vi genoptog vores værkstedssamarbejde – nu i Søllested Gamle Præstegård. Her arbejdede vi sammen om frembringelsen af nye glasurer i vores højtbrændte stentøjsarbejder. Vi blandede selv vore stentøjsmasser og min gamle gasovn måtte lægge rum til mange spændende forsøg. De færdige værker var oftest brugsrelaterede. Det var i denne periode størstedelen af Susannes keramik blev skabt.

I 1975 flyttede Susanne tilbage til København for igen at komme til storbyen og her kom tegning og maleri på ny ind i hendes liv. En drøm om at rejse til Peru nåede hun aldrig at realisere. Hun døde i 1982 i en alder af kun 36 år.

*) Den følgende tekst er et uddrag af en anmeldelse i Fyns Stiftstidende 17.07.1974 med overskriften ”sommer indendørs – Fire unge kunsthåndværkeres udstilling på Alleshave”. Anmeldelsen er signeret Mulle. I udstillingen deltog keramikere Merethe Bloch og Susanne Strobel samt tekstilkunstnerne Margrethe Agger og Nina Ferlov, som alle var uddannede på Kunsthåndværkerskolen i København i tresserne.

Der er sobert håndværk og gode brugsting på bordene, Susanne Strobels lågkande med seks krus til vin f.eks. - og hendes skåle, der er dekoreret blå på gråt, med vingede væsener, halvt frodige piger, halvt store fugle og altså i familie med de græske sirener. De havde dog bortset fra menneskehovederne fjer over det hele. Susanne Strobels luftbårne damer er snarere harpyler, en slags damespøgelser, der optræder i den græske mytologi og i rasende fart, men lydløst kommende susende og snapper folk med sig til dødsriget.

J.P. Dahl-Jensen Porcelain

*by Caroline and Nick Pope **

Jens Peter Dahl-Jensen was born on July 23rd 1874 in the small town of Nibe in Jutland the son of a cabinetmaker. His initial training as a cabinetmaker and wood-carver aroused his interest in modelling.

After attending the Technical College in Aalborg where he was awarded a silver medal for his journeyman's probation work, resulting in the opportunity to study at the Royal Academy of Arts in Copenhagen from 1894 to 1897.

At the same time taking lessons from Vilhelm Bissen – a master in the art of sculpture of the time. When the Academy was closed during the summer Dahl-Jensen would study in Berlin and Dresden, and after his final exams at the Royal Academy he went on to Switzerland and Italy for further education.

By 1900 Dahl-Jensen had married a porcelain painter who since the age of 14 had been working first at the Royal Copenhagen Porcelain Factory and then at Bing & Grøndahl.

On his return from abroad he was appointed sculptor at the Bing & Grøndahl Factory where he worked until 1917 producing many fine sculptures mainly of animals sculpted from life in the adjacent city zoo together with several art nouveau figurines and also Christmas plates. He was such a familiar figure in his distinctive hat that it is said the animals responded to him.

From 1917 to 1925 Dahl-Jensen was the manager of the Norden porcelain factory. It seems that this position was not one he had sought and he found little personal or artistic challenge when required to perform it.

Whilst working at the factory during the day Dahl-Jensen would work in his studio at home in the evenings where he modelled a series of beasts of prey. These were cast in bronze which he chiselled himself but some of which later formed the basis of his factory-produced collection.

These bronze figures were exhibited every year at The Royal Academy of Arts at Charlottenborg, other Danish exhibitions or abroad such as Malmö – Berlin – München and San Francisco between 1901 and 1925.

Late in 1924 whilst visiting his son Georg who had himself set up a small porcelain factory in Italy for a Venetian glass works, Dahl-Jensen decided it would be possible to set up a small factory himself.

With Georg's help a suitable building at 288 Frederikssundsvej in the north-western outskirts of Copenhagen was acquired on 25th August 1925. Then began the rebuilding work necessary to produce porcelain. The most important part was to construct a moderate size kiln, which proved difficult, and during the first year most firings failed.

After nearly 2 years they succeeded in producing porcelain of an acceptable quality and not only produced under glaze decorated figures but also 'crackle' glaze vases, bowls and bowls with lids. Dahl-Jensen's daughter-in-law Christa decorated much of the crackle glaze porcelain.

In the beginning sales were mainly to the USA followed by Danish shops and then other countries.

Dahl-Jensen modelled new sculptures creating a series of figures representing models from the Far East based on models and costumes of touring entertainers passing through Copenhagen who would come to the factory to pose during the day, leaving to perform in the evening.

Production steadily increased and it was then possible to acquire the works of other artists to enlarge the model collection. Of the almost 400 figurines the factory produced Dahl-Jensen himself sculpted about 280.

The social contact with other sculptors and artists was of great importance and the Dahl-Jensen home was a place where many artists met and discussed new ideas and techniques.

Even at the height of production there were no more than 45 workers employed in a factory more like a family than a business and many workers are still in touch with the family.

As time passed Dahl-Jensen and his son were joined by his granddaughter Else as a painter and his grandson Anker on the technical side in preparation for them taking on the running of the factory.

Jens Peter Dahl-Jensen died on December 12 1960 aged 86 working almost until the end. The factory closed in 1985 but his work is still to be found on the second hand market and is in great demand throughout the world.

Danish porcelain is easily recognised by its distinctive range of colours. The colours used by both Royal Copenhagen and Bing & Grøndahl were more muted than those used by the Dahl-Jensen

factory and at times the Dahl-Jensen colours seem to be too strong particularly so far as some of the animals are concerned but are sometimes necessary to highlight the intricacy of the sculpture.

An experienced collector will be able to easily identify a piece produced by Dahl-Jensen for the Dahl-Jensen factory and can also identify by a sculptor other than Dahl-Jensen. However it is more difficult to recognise a piece sculpted by Dahl-Jensen for the Bing & Grøndahl unless one sees the same subject when the similarities in style, pose and detail become obvious.

There is a striking similarity between some of the dog models that were sculpted for both factories not only in the stance of the figurines but also the facial features. The mice also are very similar for both factories although in our opinion the ones Dahl-Jensen produced for Bing & Grøndahl as they have softer, truer features than those produced for the Dahl-Jensen factory.

Dahl-Jensen produced an appealing range of rabbits and small animals for the Bing & Grøndahl, which were not produced by the Dahl-Jensen factory.

The distinctive range of wild cats with the typical aggressive expression to the eyes were produced both for Bing & Grøndahl and the Dahl-Jensen factory although those produced for Bing & Grøndahl have softer more realistic colours than those produced for Dahl-Jensen. Similarities can also be seen in the range of birds produced for both factories. The range of animal figurines produced for the Dahl-Jensen factory is more diverse than those produced for Bing & Grøndahl.

The only known figurines of people sculpted by Dahl-Jensen for the Bing & Grøndahl factory were a series of very attractive blanc de chine art nouveau type, very different to the ones he sculpted for his own factory some of which were somewhat eccentric.

Apart from the well known series of oriental dancers in their bold colours Dahl-Jensen produced many figurines in National Costume together with a number of appealing child figurines many of which were based on his grand-children Else and Anker who would go in after school to pose for him.

It is a testament to the talents of the artist and his factory that the demand for Dahl Jensen porcelain is as strong as ever, not only at home in Denmark but also in the United States, Great Britain and Japan.

**) Forfatter til "Collector's Guide to Royal Copenhagen Porcelain", "Bing & Grøndahl Figurines" og "Dahl-Jensen Figurines 1897-1985".*

Alev Ebüzziya Siesbye *

by Michael Robinson

The explorations and developments in studio ceramics through the last few decades have been as exciting as any that have taken place across the whole art scene, and that in an age of radical discovery and expression. A maelstrom of activity in which indulgence, eccentricity and provocative extreme have, at times, attracted so much attention as to seem the norm. Sculpture, by either ceramists evolving from a more traditional usage, or by sculptors discovering clay as a new medium has become so much the convention that in some colleges the making of vessels has practically disappeared. An expression of the past that has given way to new directions. The vessel, the space containing hollow form common to all ceramic cultures for millennia as the most perfect expression of ceramic art is obsolete. Or so one could be led to believe.

Alev Ebüzziya Siesbye is one of those artists whose use of the familiar and traditional, not out of conservatism, but from strong personal vision, conviction, passion and involvement with material and technique, proves and demonstrates that there is far more to art than contemporary development and fashionable trend.

Since the 60's she has made bowls. Variations on a deceptively simple theme that are as sculptural as anything more abstract or figurative, and as powerful in presence as that which is far more monumental in scale. The changes from one to the next are slight but constant. The variations endless. Like Morandi's still lives or Joseph Albers' squares one leads to the next, ever changing, ever refining, always offering fresh inspiration. Art ever growing out of art. There are no exploitive gestural flourishes, no dateable quixotic devices. They are always refined and self-contained presences that excite the intellect as much as the senses and are born of deep thought and controlled feeling. They are some of the most sophisticated vessels to have emerged out of the entire studio ceramic movement, and when they really resonate, when everything comes together, they transcend refinement and sophistication and intellect and artistry and sing with a purity that is truly spiritual.

**) Tekst fra ferniseringsindbydelse til Alev Siesbyes udstilling i Galerie Besson i London 25.06.03-25.07.03.*

Udstillinger hvor og hvornår ved Gunnar Jakobsen

Udstillingsoversigten er udarbejdet på grundlag af tilbagemeldinger på forespørgsler udsendt ultimo 2002 til museer og udstillingssteder i ind- og udland samt til en række danske keramikere; men ikke mindst på grundlag af en afsøgning af internettet, hvilket stærkt kan anbefales inden man begiver sig afsted.

Websites med gode museums- og udstillingsoversigter:
www.jp.dk/detsker [Jyllands-Postens kulturkalender]
www.kultunaut.dk [kulturkalender]
www.kulturnet.dk [Kulturguide for Danmark]
www.kunstonline.dk [kunstportal]
www.museums.dk [Museer i Danmark med links til bl.a. museer i Storbritannien, Sverige og Norge]
www.icom.museum/vimp/world.html [Museums around the world]
www.museum.com [Museums of the world]
www.studiopottery.co.uk [Storbritannien]
www.museums.co.uk [Storbritannien]
www.ceramics.de/adresmus.htm [Keramiske museer i Tyskland]
www.museen.de [Tyskland]
www.artnews.de [Tyskland]
www.ceramique.com [Frankrig]

København

Kunstindustrimuseet, Bredgade 68, 1260 København K. Tlf 33 18 56 56. Website: www.kunstindustrimuseet.dk.

Ny Carlsberg Glyptotek, Dantes Plads 7, 1556 København V. Website: www.glyptoteket.dk. Tlf 33 41 81 41. [Keramiske værker af bl.a. Paul Gauguin].

Kastrupgaardsamlingen, Kastrupvej 399, 2770 Kastrup. Website: www.kastrupgaardsamlingen.dk. Tlf 32 51 51 80. [Keramiske værker af Th. Philipsen].

Davids Samling, Kronprinsessegade 30, 1306 København K. Website: www.davidmus.dk. Tlf 33 73 49 49. [Samling af bl.a. islamisk keramik].

Galleri Nørby, Vestergade 8, 1456 København K. Tlf 33 15 19 20. Website: www.galleri-noerby.dk.

→17.08.03 *Transparens*. Jane Reumert - Keramik 1965-2003. Bog. Kunstindustrimuseet.

14.08.03-13.09.03 *Gunhild Rudjord*. Nye fade og krukker. Galleri Carsten Frøkjær, Fredericiagade 41, 1310 København K. Tlf 33 93 68 06.

14.08.03-16.08.03 *Kunsthåndværker Marked 2003*. Frue Plads, København K. Tlf 33 15 29 40. Website:

Udover dagbladenes fredagstillæg med oversigter over begivenheder i den kommende uge, så findes der en fortrinlig landsdækkende oversigt i *Kunstavisen*, som udkommer månedligt, mens den gratis kvartalsvise *Art Guide* dækker København og omegn samt Sjælland og det sydlige Sverige.

Jyllands-Postens ellers meget udførlige landsdækkende tillæg "Det sker & kultur" er desværre indskrænket til kun at omfatte lokalområdet, så fx københavnsudgaven af avisen kun omfatter København samt et tilfældigt udvalg fra resten af landet! Så der er ikke nogen grund til længere at købe Jyllands-Posten om fredagen af den grund.

Udstillingsoversigten er ikke udtømmende og publiceres med forbehold for eventuelle aflysninger / ændringer. Forinden et eventuelt besøg bør man derfor undersøge, om udstillingen nu er blevet til noget samt udstillingens åbningstider.

Hovedopdelingen for den udenlandske afdeling er landenavnet og dernæst byen, hvor udstillingsstedet findes. Belgien 17, Danmark 7, Finland 11, Frankrig 17, Holland 16, Storbritannien 18, Sverige 11, Tyskland 12 og USA 21.

www.danskekunsthaandvaerkere.dk. *Med deltagelse af mere end 60 keramiske værksteder, heriblandt Marianne Steenholt Bork, Christian Bruun, Hans og Birgitte Börjesson, Sten Børsting, Lene Dahl, Gurli Elbækgaard Kristensen, Lisbeth Holst-Jensen, Ann Linnemann, Liller Meyer-Helm, Malene Møller Hansen og Helle Nybo Rasmussen m.fl.*

22.08.03-20.09.03 *Hans Vangso og Marianne Nielsen*. Galleri Nørby.

01.09.03-30.09.03 *Afgangsudstilling - Glas og Keramikskolen på Bornholm*. Katalog. Jyllands-Posten, Kongens Nytorv 8, 1050 København K. Tlf 30 30 30 30.

26.09.03-25.10.03 *Bente Hansen*. Galleri Nørby.

31.10.03-29.11.03 *Karen Bennicke og Nicolas Rena (UK)*. Galleri Nørby.

25.10.03-04.01.04 *Syberg – fra akvarel til keramik*. Katalog. Sophienholm, Nybrovej 401, 2800 Lyngby. Tlf 45 88 40 07. Website: www.sophienholm.dk. *I de seneste år er der kommet fornyet opmærksomhed omkring den fornemme håndværkertradition, som nogle af den berømte fynbomalers børn etablerede. Ikke alene havde de kunstnerånden i blodet, nogle af dem dannede også et fællesskab som fx Grete Jensen (datter af Peter Hansen) og Hans Syberg (søn af Fritz Syberg). I Valby etablerede de et værksted kaldet "Hans og Grete". Her producerede de deres særdeles populære fajancestel med glade, enkle*

blomstermotiver i fine farver og former. Senere blev Lars Syberg værkstedets ledende figur. Udstillingen vil også vise linien fra de malende forældre i form af malerier og akvareller. Udstillingen vises i samarbejde med Faaborg Kunstmuseum, hvor udstillingen vises frem til den 31.08.03.

Øvrige Danmark

Billund

06.10.03-03.11.03 *Sort Sol*. Separatudstilling med Merethe Bloch. Billund Kunstforening, Billundcentret, 7190 Billund.

Børglum

→24.08.03 Seks svenske og fem danske keramikere udstiller. Børglum Kloster, Børglum Klostervej 255, Børglum, 9760 Vrå. Fra Danmark udstiller Dorte Hansen, Janice Hunter, Anna Johannsdóttir, Else Rasmussen, Birthe Sahl og Dorte Visby. Fra Sverige udstiller Jan-Åke Andersson, Herman Fogelin, Nisse Holmström, Annika Svensson, Bitte Westgårdh og Lene Willhammar.

Esbjerg

→31.12.03 *Kongstrand & Pedersen*. I krukernes rige. Udstilling om to keramikere i Esbjerg - deres værker og indbyrdes forhold. Esbjerg Museum, Torvegade 45, 6700 Esbjerg. Tlf 75 12 78 11.

Website: www.esbjergmuseum.dk.

Udstillingen omhandler de to keramikere Søren Kongstrand og Jens Pedersen, onkel og nevø, som i forskellige perioder fra 1907 til 2. Verdenskrig havde værksteder i Esbjerg. På udstillingen vises mere end 600 keramiske genstande fra Kongstrands og Jens Pedersens værksteder.

Historien om de to mænd, deres virke og deres opslugthed af keramikken fortæles. Der vises eksempler på deres arbejde med brændingsteknik, glasurteknik og formgivning. Søren Kongstrand var kunstnernavnet for Søren Chr. Pedersen, som i samtiden var en kendt esbjergenser, der etablerede isenkrabutik i Esbjerg, indkøbte godtkøbskram i Tyskland og efterhånden oparbejdede et ry som en meget markant personlighed i bybilledet med sin foretagsomhed som handelsmand og senere som keramikker. Han startede sine eksperimenter med keramikken uden forhåndskundskaber, og skabte et værksted med mange kunstnere tilknyttet. Også nevøen Jens Pedersen var ansat som arbejdsmand på værkstedet. Senere gik de hver til sit, og Jens Pedersen opbyggede sit eget keramiske værksted og skabte i løbet af de næste 20 år mange keramiske arbejder, der i glasur og formgivning adskilte sig fra Kongstrands. Udstillingen giver en unik mulighed for at opleve de to keramikeres vaser, krukker, figurer og relieffer, der er udtryk for tidens strømninger. Udstillingen rummer flere hundrede genstande udlånt fra private over hele landet samt fra Det danske Kunstindustrimuseum.

Frederikssund

J.F. Willumsens Museum, Jenriksvej 4, 3600 Frederikssund. Tlf 47 31 07 73. Website: www.jfwillumsensmuseum.dk. [Keramiske arbejder af J.F. Willumsen].

Frederiksværk

11.08.03-31.08.03 28 Nordsjællandske keramikere. Gjethuset, Gjethusgade 5, 3300 Frederiksværk. Website: www.gjethus.dk. Tlf 47 77 06 07.

Faaborg

→31.08.03 *Syberg – fra akvarel til keramik*. Katalog. Faaborg Museum, Grønnegade 75, 5600 Faaborg. Website: www.faaborgmuseum.dk. Udstillingen vises også på Sophienholm 25.10.03-04.01.04. *Lars Syberg Keramik begyndte egentlig med hans storebror Hans Syberg (1895-1979), den ældste af malerparret Fritz og Anna Sybergs syv børn. En uddannelse i Italien som stenhugger førte ham videre til Kunstakademiet som billedhugger.*

Keramikken stødte han på dels i Paris, dels i Faaborg og senere hos Bing & Grøndahl i 1925-26. Han slog sig sammen med Peter Hansens datter Grete i en produktion af lertøj med de karakteriske blomsterdekorationer - arven fra de fynske kunstnerfamilier fik sin egen identitet med den dekorerede keramik. Lars Syberg kom med fra 1931 og førte Syberg keramikken ind i storhedstiden med eksport til de andre skandinaviske lande med Den Permanente som formidler.

Haderslev

Ehlers-samlingen, Slotsgade 20, 6100 Haderslev. Tlf 74 53 08 58. [Dansk lertøj].

Hasle

→19.10.03 *Bornholmsk Kunsthåndværk*. Udstilling med bl.a. Eva Brandt samt Anne og Peter Stougaard. Grønbechs Gård, 3790 Hasle. Website: www.groenbechsgaard.dk. Tlf 56 96 18 70.

Helsingør

→31.08.03 *Det hvide guld*. Kunstporcelæn fra Royal Copenhagen. Marienlyst Slot, Marienlyst Allé 32, 3000 Helsingør. *En gruppe studerende fra Det kongelige Danske Kunstakademi har udfordret den gængse opfattelse af porcelænets muligheder og udtryk, hvad der er kommet en forrygende samling skæve, provokerende, morsomme, følsomme og kreative værker ud af. Spændvidden er stor, flakoner i kæmpeformat og særprægede figurer, der tager afsæt i Royal Copenhagens figurtradition.*

Det er et tæt samarbejde mellem Royal Copenhagen, studerende og lærere på Det kongelige Danske Kunstakademi, der har muliggjort udstillingen. Siden efteråret 2002 har keramikker og lektor Karen Harsbo samt billedhugger og lektor Pontus Kjerrman haft deres gang på fabrikken i Smallegade og Royal Copenhagens højt specialiserede fagfolk har vejledt de studerende i de tekniske processer omkring modeller, forme, brændinger og glasur.

Herning

Herning Museum, Museumsgade 32, 7400 Herning. Tlf 97 12 32 66. Website: www.herningmuseum.dk. [Jydepotter].

13.09.03-02.11.03 *Keramiker Peter Tybjerg og tekstilkunstner Gudrun Pagter*. Textilforum, 7400 Herning. *Peter Tybjerg arbejder med en koncentreret grundform, værkerne er på én gang svævende og tungt forankrede.*

Langvarige ophold på Island har sat sine tydelige spor. De grovkornede rå glasurer i samspil med blanke glatte flader er inspireret af bjerge og vulkaner, der røber naturens foranderlighed og geologiske processer. De keramiske arbejder er en fin fortolkning af naturens egne udtryk og former.

Hjørring

Vendsyssel Kunstmuseum, Bechs Klædefabrik, P. Nørkjær Plads 15, 9800 Hjørring. Tlf 98 92 41 33. Website: www.vkm.dk. [Keramiske værker, især arbejder af Tove Anderberg].

Holstebro

Holstebro Kunstmuseum, Museumsvej 2, 7500 Holstebro. Website: www.holstebrokunstmuseum.dk. Tlf 97 42 45 18. [Keramiske værker af bl.a. Gutte Eriksen, Alev Siesbye og Gertrud Vasegaard m.fl.].

Horsens

Stengalleriet, Asgårdsvej 11, Horsens. Website: www.stengalleriet.dk. Tlf 75 64 65 44.

13.09.03-01.11.03 *Forstenet natur og ravskoven*. Udstilling med Liller Meyer-Holm og udstilling fra Ravmuseet. Stengalleriet.

Kerteminde

→19.10.03 *Tre Swaner på Møllebakken*. Katalog. Johannes Larsen Museet, Møllebakken 14, Kerteminde. Tlf. 65 32 11 77. Website: www.kertemus.dk. *Den gensidige inspiration og viderebearbejdning af impulser i kunstnerfamilien Swane (Christine, Lars og Sigurd Swane).*

Kolding

Trapholt, Æblehaven 23, 6000 Kolding. Tlf 76 30 05 30. Website: www.trapholt.dk. [Dansk keramik].

Galleri Pagter, Adelgade 3, 6000 Kolding. Tlf 75 54 09 30. Website: www.galleripagter.dk.

→03.08.03 *Designskolen Kolding - Afgang 2003*. Katalog. Museet på Koldinghus, Koldinghus, 6000 Kolding. Tlf 76 33 81 00. Website: www.koldinghus.dk.

→23.08.03 Sommerudstilling med keramikere Gurli Elbækgaard Kristensen og Susan Lange samt glaskunstnerne Karen Lise Krabbe og Stig Persson. Galleri Pagter.

29.08.03-11.10.03 *40 års jubilæum*. Separatudstilling med Hans & Birgitte Börjeson. Galleri Pagter.

17.10.03-29.11.03 *Kim Holm*. Galleri Pagter.

Køge

Køge Museum, 4600 Køge. Tlf 56 63 42 42. [Hegnetslund Lervarefabrik].

Middelfart

Danmarks Keramikmuseum, Grimmerhus, Kongebrovej 42, 5500 Middelfart. Tlf 64 41 47 98. Website: www.grimmerhus.dk.

→31.08.03 *Keramiksamlinger*. Museumsstykker i privateje. 14 medlemmer af *Keramikkens Venner* udstiller dele af deres samlinger, hvor bl.a. Gutte Eriksen og Gertrud Vasegaard er rigt repræsenteret. Katalog. Danmarks Keramikmuseum. Åben alle i august dage kl 11.00-17.00.

Keramiksamlinger * af Jan Madsen

Grimmerhus viser keramik fra 14 privatsamlinger. Hver samling har udlånt et antal værker og præsenterer 42 forskellige keramikere. Det hele er der blevet en smuk, helstøbt udstilling ud af, hvor kvaliteten er i top.

De enkelte stykker keramik er udvalgt, så de viser mange forskellige sider af kunstkeramikken. Det er tale om keramik i basal forstand, hvor funktion går frem for fri kunstnerisk tolkning løsrevet fra keramikens formtradition. Med andre ord her er det den klassiske keramik, der er i højsædet så som skåle, vaser, fade og lågkrukker. Forskellene er store og skærper opmærksomheden i denne vandring gennem moderne dansk keramik. For en gangs skyld er det befriende at se keramik i mindre størrelser for naturligvis bliver ikke bedre af at blive stor.

Hver keramik arbejder inden for traditionelle normer for keramik. Den enkelte keramik er gået i dybden med studier af glasurer, overflader og former. Det handler om de formelle klassiske dyder som traditionelle former og raffinerede glasurer og mønstre. Der er keramikere, der mestrer dekorationernes præcision. Nøjagtigt uden at ryste på hånden gennemfører de perfekte geometriske tegn. Overfor er de keramikere, hvor glasuren ikke kan blive fed nok og arret nok.

...

Samlerne deler på Grimmerhus ødselt ud af deres oplevelser med publikum og resultatet af samlerglæderne kan ses sommeren over frem til 31. august.

) Uddrag af anmeldelse i Kunstavisen 6 /2003, s 14.

07.09.03-23.11.03 Keramikeren Jørgen Hansen udstiller sammen med italieneren Nino Caruso og franskmænd Claude Champy. Danmarks Keramikmuseum.

30.11.03-29.02.04 *Bente Skjøttgaard*. Danmarks
Keramikmuseum.

Næstved

Næstved Museum, Boderne, Sct Peders Kirkeplads
8, 4700 Næstved. Tlf 55 77 08 11. [Omfattende
udstilling med keramik fra Herm. A. Kähler].
Website: www.aabne-samlinger.dk/naestved/.

Kählermuseum, Herman A. Kähler•Keramisk
Værksted. v/ Inge og Knud Sørensen,
Kählersbakken 5, 4700 Næstved. Tlf. 55 72 02 91.
[Mindre udstilling med Kähler-keramik].

Nyminddegab

01.12.03-31.12.03 Salgsudstilling med keramik fra det
19. og 20. århundredes berømte danske værksteder.
Klitgården, Vesterhavsvej 191, Nyminddegab, 6830
Nørre Nebel. Website: www.klitgaarden.net.

Odense

→07.09.03 *Smykkeskrin – Fynske kunsthåndværkere
med gæster*. Udstilling med bl.a. Merethe Bloch, Ida
Holm Mortensen og Peter Tybjerg. Katalog. Fyns
Kunstmuseum, Jernbanegade 13, 5000 Odense C. Tlf
65 51 46 01. Website: www.odmus.dk. *Under hele
udstillingsperioden afholdes der forskellige arrangementer,
som der kan læses nærmere om på museets website.*

Odder

04.10.03-05.10.03 *Inge Merete Buller Hermansen -
Åbne værksteder i Østjylland*. Dyngby Møllevvej 2,
Dyngby, 8300 Odder. Tlf 86 55 68 20.

Præstø

Pottemageriet Rødeled, Rødeledvej 1, 4720
Præstø. Tlf 55 99 10 31. Åbent tirsdag-fredag
10.00-17.00 og lørdag 10.00-15.00.

Randers

→29.09.03 *Fra pottemagerens værksted*. Keramik
på Håndværksmuseet Kejsergaarden, 8900 Randers.
Website: www.khm.dk. Tlf 86 42 86 55. *Udstillingen
fokuserer på pottemageriets teknik og især på potte-
magerens produkter. Udstillingen viser eksempler på den
ældste oldtidskeramik og den nyeste brugskunst. Der
trækkes linier fra pottemageren i vikingetiden til potte-
konerne i Randersforstaden Vorup i 1700- og 1800-tallet,
fra fajancefabrikkerne i Kellinghusen til fajance- og
stentøjsfabrikken Kronjyden i Randers. Der berettes om
pottemageriet som husflid og som håndværk. Og der er
eksempler på både den helt lokalt producerede keramik,
fremstillet på Randerspottemagerier og -lervarefabrikker,
og på keramiske produkter fra de fjerneste egne af
verden, som har været med til at inspirere og berige den
hjemlige keramik.*

Regstrup

→10.08.03 *Keramik fra de fire Verdenshjørner /
Ceramics from the four Corners of the World*.

Knabstrup Kulturfabrik, Teglværksvej 30, 4420
Regstrup. *En udstilling med keramik fra keramik-
museer i Ungarn og Danmark. Sammenlagt vises der
125 store og fortrinsvis meget skulpturelle arbejder
udført af 100 keramikere af mange nationaliteter*

Roskilde

→03.08.03 *Gudrun Lauesen – retrospektiv*.
Roskilde Kunstforening, Palæfløjen,
Stændertorvet 3C, 4000 Roskilde, Tlf/fax
46 32 14 70. Website: www.roskildekunst.dk.

12.09.03-12.10.03 *Karen Bennicke og Peder
Rasmussen*. Sjælland Keramikmuseum,
Palæfløjen, Stændertorvet 3C, 4000 Roskilde.

Rø

Bornholms Kunstmuseum, Sdr. Strandvej 95,
Helligdommen, Rø, 3760 Gudhjem.
Tlf 56 48 43 86. Website: [www.bornholms-
kunstmuseum.dk](http://www.bornholms-
kunstmuseum.dk). [Bornholmsk keramik].

Rønne

Hjorths Fabrik – Bornholms [arbejdende]
Keramikmuseum, Krystalgade 5, 3700 Rønne.
Website: www.bornholmsmuseer.dk/hjorths.
Tlf 56 95 01 60. [Bornholmsk keramik].

01.08.03-29.11.03 *Knud Basse*. Hjorths Fabrik.

05.12.03-27.03.04 *Helle Hutchinson*. Hjorths Fabrik.

Silkeborg

Silkeborg Kunstmuseum, Gudenåvej 7-9, 8600
Silkeborg. Tlf 86 82 53 88. Website:
www.silkeborgkunstmuseum.dk. [Keramiske
arbejder af Asger Jorn og Erik Nyholm].

Varde

Museet for Varde By og Omegn, Lundevej 4,
6800 Varde. Tlf 75 22 15 18 og 75 22 08 77.
Website: www.vardemuseum.dk. [Jydepotter
(Lundevej 4) og keramik fra P. Ipsens Enke
(Jugendhuset, Lundevej 39)].

→10.08.03 *Keramik fra P. Ipsens Enke*. [1843-
1955]. Jugendhuset, Varde Museum.
*Udstillingen, der er bygget op af indlånte genstande,
omfatter en bred vifte af Ipsen-keramik, som ikke tidligere
har været vist i udstillingsammenhæng. Udstillingen
udgør derfor et godt supplement til museets egen samling
af Ipsen-keramik, som er fast udstillet i Jugendhuset.
Udstillingen er arrangeret af Kathrine Jørgensen, der er
den ene af de to forfattere til bogen om P. Ipsens Enke -
"Et keramisk eventyr - P. Ipsens Enke Kgl. Hof
Terracotta-fabrik 1843-1955" fra 2001.*

Vejen

Vejen Kunstmuseum, Østergade 4, 6600 Vejen.
Website: www.vejenkunstmuseum.dk.

Tlf 75 36 04 82. [Keramiske arbejder af især Niels Hansen Jacobsen. Derudover arbejder af Hugo Liisberg, Søren Kongstrand, Martin Mortensen og Karl Schrøder m.fl.].

→07.09.03 *Mutz - keramik fra Altona*. Katalog. Vejen Kunstmuseum.

Viborg

Skovgaard Museet, Domkirkestræde 2-4, 8800 Viborg. Tlf 86 62 39 75. [Keramiske arbejder af Skovgaard-slægten og dens venner (Thorvald Bindesbøll og Theodor Philipsen m.fl.)].

Århus

Lertøj, Badstuegade 4, 8000 Århus C. Tlf 86 19 27 12.

02.08.03-03.09.03 *Gitte Jacobsen – stentøj*. Galleri Art Expo, Skanderborgvej 107, 8260 Viby J. Tlf 86 14 77 96. Website: www.galleri-artexpo.dk.

Gitte Jacobsen arbejder med stentøj. Hun fokuserer på pladelerets muligheder og arbejder med geometri i form og udtryk. Linjerne i det enkelte værk vælges med præcision og lægges nøjagtigt for at nå en vitalitet i værkets form. Symmetri og asymmetri arbejder sammen i værkerne - både i form og dekoration. Enkelhed er styrken i værkets spring. "Idéen til mine foldede fade og billedkakler kommer af tanken at folde en plade ler som et stykke papir. Ud af det opstod formen til mine firkantede og ottekantede værker".

Udlandet

Sverige

Gustavsberg

Gustavsbergs Porslinsmuseum, Odelbergs väg 5B, S-134 40 Gustavsberg. Tlf 00 46 8 570 356 58. Website: www.porslinsmuseum.net.

Göteborg

Röhsska Museet, Vasagatan 37-39, S-400 15 Göteborg. Website: www.designmuseum.se. Tlf 00 46 31 61 38 50.

Höganäs

Höganäs Museum, Polhemsgatan 1, S-263 37 Höganäs. Website: www.hoganas.net/museum.

Lidköping

Rörstrands Museum, Fabriksgatan 4, S-531 19 Lidköping. Website: www.rorstrand.se. Tlf 00 46 510 823 00.

Lidingö

→31.08.03 *Råman*. Formgivaren Ingegerd Råman ställer ut glas och keramik från 35 års produktion. Millesgården, Herserudsvägen 32, S-181 34 Lidingö. Website: www.millesgarden.se. Tlf 08-446 75 90.

Malmö

→27.08.03 *Siv Andreasson – keramik*. Formargruppen, Engelbrekstgatan 8, S-211 33 Malmö. Website: www.formargruppen.com. Tlf 040-78060.

31.10.03-23.11.03 *Examensutställning - Glas och keramikskolen på Bornholm*. Form/Design Center, Lilla Torg 9, SE 203 14 Malmö. Website: www.formdesigncenter.com.

Munka Ljungby

27.09.03-26.10.03 *Karin Faaborg och Steen Kepp*. Måleri och keramik. Galleri Pictor, Östra Storgatan 25, S-266 32 Munka Ljungby. Tlf 431-431885. Website: www.galleripictor.se.

Stockholm

Nationalmuseum, Södra Blasieholmshamnen, Stockholm. Website: www.nationalmuseum.se.

blås&knåda, Hornsgatan 26, S-118 20 Stockholm. Website: www.blasknada.com. Tlf 08-6427767.

→31.08.03 *World Exhibition of Ceramics*. Steninge Slott Kulturcenter, Steninge Alle, Märsta. Tlf 08-592 595 00. Website: www.steningeslott.com. *Över 30 olika keramikkonstnärer från hela världen ställer ut spektakulära konstverk och skulpturer.*

→04.06.04 *Porslin från Gustavsbergssamlingen*. Nationalmuseum.

23.08.03-10.09.03 *Barbro Johansson*. blås&knåda.

09.09.03-12.10.03. Unga konsthantverkare. Nationalmuseum.

04.10.03-22.10.03 *Marie Beckman*. blås&knåda.

Österbybruk

Vallonbruk i Uppland, Dannemora Gruvkontor, 748 30 Österbybruk. Tlf 0295-202 20. Website: www.vallonbruken.nu.

→17.08.03 *Uppländsk keramik, tradition och nutid*. Österbybruks herrgård.

→17.08.03 *Bruno Liljefors ateljé i Österbybruk med verk av Liljefors och Trillers stengods*.

→31.08.03 *Sigvard Bernadotte – design och måleri*. Lövstabruk.

Finland

Helsingfors

→31.08.03 *Kaj Franck •Kilta 50*. Arabian museon galleria, Hämeentie 135, 00561Helsinki.

Tyskland

Balingen

→28.09.03 *Marc Chagall – Meisterwerke seiner Keramik*. Stadthalle Balingen. Website: www.stadthalle.balingen.de. Tlf (0 7433) 90 08-413.

Chagall gehört zu den großen Wegbereitern der Moderne. Die Ausstellung widmet sich einem kaum bekannten Aspekt seines Gesamtwerkes, denn wer wüsste schon zu sagen, dass Chagall auch ein begnadeter Keramiker gewesen ist. Rund zweihundert keramische Einzelstücke, ausschließlich Unikate, die der Künstler in verschiedenen Ateliers in Südfrankreich geschaffen hat, zeugen von dieser außergewöhnlichen Begabung und Meisterschaft.

Bedburg-Hau

Museum Schloss Moyland, Am Scloss 4, D-47551 Bedburg-Hau. Website: www.moyland.de. Tlf 028 24/95 10 60.

Berlin

Kunstgewerbemuseum, Kulturforum, Matthäikirchplatz 6, D-10785 Berlin (Tiergarten). Tlf (0 30) 2 66-29 01/02. Website: www.smb.spk-berlin.de.

Bröhan-Museum, Landesmuseum für Jugendstil, Art Deco und Funktionalismus (1889-1939), Schlossstrasse 1a, D-14059 Berlin (Charlottenburg). Website: www.broehan-museum.de. Tlf (030) 326 90 600.

Keramikgalerie Droysen, Babelsberger Strasse 5, D-10715 Berlin. Website: www.droysen-keramik.de. Tlf 853 20 93.

Galerie Workshop, Fasanenstrasse 11, Berlin. Website: www.wohnen-und-kunst.de.

Bremen

Keramik Galerie Hilde Holstein, Schnoor 5-7, D-28195 Bremen. Tlf 0421-32 48 85.

Bürgel

Keramik-Museum Bürgel, Kirchplatz 2, D-07616 Bürgel. Website: www.stadt-buergel.de. *Im einzigen Keramikmuseum Thüringens ist die Geschichte des Töpferhandwerkes in Bürgel von seinen (nachweisbaren) Anfängen Mitte des 17. Jahrhunderts bis zur Gegenwart dokumentiert.*

Im Jahre 1660 gründeten fünf Töpfer eine Innung und wachten fortan über Produktion, Handel und Ausbildung. Spezialität der Bürgeler war in dieser Zeit neben einfacher Irdenware das sehr hoch gebrannte Steinzeug mit der sogenannten "Blauen Schürze".

Darmstadt

Großherzoglich-Hessische Porzellansammlung im Prinz-Georg-Palais, Schlossgartenstrasse 10, D-64289 Darmstadt. Tlf. (06151) 71 32 33. Website: www.porzellanmuseum-darmstadt.de.

Deidesheim

06.09.03-28.09.03 *Lotte Reimers – Werkschau 2003*. Keramiken, handgebaut und hochgebrannt, mit Glasuren aus zermahlenem Gestein und Weinrebenasche. Lotte Reimers Archiv•Atelier• Ausstellung, Stadtmauergasse 17, D-67146 Deidesheim. Tlf 06326-1222. Website: www.lottereimers.de.

Dresden

Porzellansammlung, Zwinger, Glockenspiel-pavillon, D-01067 Dresden. Tlf (0351) 49 14 622.

Düsseldorf

Hetjens-Museum, Deutsches Keramikmuseum, Palais Nesselrode, Schulstrasse 4, D-40213 Düsseldorf. Tlf 02 11/89 9 42 10.

Galerie Wohnen und Kunst, Steffenstrasse 36, Düsseldorf. Website: www.wohnen-und-kunst.de.

→24.08.03 *Malerisches Keramik freier Künstler*. [Kleine Ausstellungen]. Hetjens-Museum.

15.08.03-16.11.03 *Russisches Porzellan aus Schloss Kuskova bei Moskau*. [Grosse Ausstellungen]. Hetjens-Museum. *Seit 1918 ist Kuskova als Museum zugänglich. Zwanzig Jahre später kam die keramische Sammlung hinzu. Die Architektur ist eine überaus passende Umgebung für die Präsentation des ehemals adlige Tafeln schmückenden Porzellans. Bei den für die Düsseldorfer Ausstellung gewählten Exponenten handelt es sich um prunkvolle Service, repräsentative Einzelstücke und Figuren. Sie zeigen die Entwicklung des russischen Porzellans zwischen dem Empire und den 1920er Jahren.*

11.09.03-11.01.04 *Japanische Bildwelten – keramik aus Satsuma*. [Kleine Ausstellungen]. Hetjens-Museum.

Eichenzell

Schloss Fasanerie, D-36124 Eichenzell. Tlf 00 49 - (0) 661 / 94 86-0. Website: www.schloss-fasanerie.de.

Frechen

Stiftung Keramion - Zentrum für moderne und historische Keramik Frechen, Bonnstrasse 12, D-50226 Frechen. Tlf 0049 22 34/22 891.

→26.10.03 *Kanalrohr contra Teeservice – Eine Fabrik macht Geschichte (Frechen 1920-1934)*. Keramion. *Die Steinzeugröhrenfabrik Kalscheuer in Frechen errichtete nach dem Ersten Weltkrieg eine Abteilung für Bau- und Feinkeramik mit der Produktion von Geschirr und Figuren. Künstlerischer Leiter war der Bildhauer Franz Albermann. Für kurze Zeit war Hedwig Bollhagen während ihrer Ausbildung für Glasur und Malerie zuständig.*

Fürstenberg

Das Museum im Schloss, [Porzellanmanufaktur Fürstenberg], Meinbrexener Straße 2, D-37699

Fürstenberg / Weser. Website: www.fuerstenberg-porzellan.com.

Hamburg

Museum für Kunst und Gewerbe, Steintorplatz 1, D-20099 Hamburg. Tlf (040) 428 54 53 53.
Website: www.mkg-hamburg.de.

Wohnen und Kunst, Kottwitzstraße 46, D-20253 Hamburg. Website: www.wohnen-und-kunst.de.
Tlf 040-340234.

Galerie L, Elbschaussee 31, D-Hamburg.

Heidelberg

Galerie Marianne Heller, Friedrich-Ebert-Anlage 2, Am Stadtgarten, D-69117 Heidelberg. Website: www.galerie-heller.de. *With an emphasis on England, the gallery presents ceramic vessels and sculptures by European artists. A permanent exhibition as well as presentations of individual artists and group shows mirror the various standards of individual achievement as well as the most recent trends and developments in ceramic art*

31.08.03-03-28.09.03 *Gruppe '83 und ausgewählte Gäste* (Deutschland). Galerie Marianne Heller. *Die Gruppe '83 begeht im Jahr 2003 ihr 20jähriges Die Ausstellung umfaßt Werke von 31 Künstlern und Künstlerinnen.*

16.11.03-21.12.03 *Wegbereiter moderner Keramik - Colin Pearson, "zum 80.Geburtstag"*. Galerie Marianne Heller.

Hohenberg an der Eger

Deutsches Porzellanmuseum, Freundschaft 2, D-95691 Hohenberg/Eger. Tlf 00 49 0 92 33/77 22-0.
Website: www.dt-porzellanmuseum.de.

→16.11.03 *Wachgeküsst*. Verborgene Schätze der Frau-reuther Porzellanfabrik. Deutsches Porzellanmuseum.

→26.10.03 *Ein dringendes Bedürfnis* – Kostbare Nachttöpfe der Sammlung de Beisac. Forum, Deutsches Porzellanmuseum.

18.08.03-17.11.03 *All Nations are welcome...* Porzellan der Weltausstellungen 1851 bis 1910. Katalog. Deutsches Porzellanmuseum. *Als sich 1851 in London die Tore des Crystal Palace zur ersten Weltausstellung öffneten, konnte man nicht Ahnen, dass sich eine lange Folge derartige spektakulärer Präsentationen anschließen sollte: Paris 1855, London 1862, Paris 1867, Wien 1873, Paris 1889, Chicago 1893, Paris 1900, Brüssel 1910 – um nur einige zu nennen. Die Weltausstellungen galten als Schaufenster wirtschaftlicher und künstlerischer Leistungsfähigkeit. Wie alle anderen Branchen warben auch die Porzellanmanufakturen mit besonderen Neuheiten und*

ausgesprochen repräsentativen, oft als Unikate hergestellten Stücken um Aufmerksamkeit.

Alle wirtschaftliche relevanten Branchen nutzen diese "Schaufenster der Welt", um ihre Leistungsfähigkeit zu demonstrieren. So bemühte sich auch die Porzellanindustrie um die Gunst des Publikums. Repräsentativ geschmückte, oft sehr großformatige Stücke kündeten sowohl von der Kunstfertigkeit als auch den technischen Fähigkeiten der Hersteller. Originelle Dekore und Formen, neue Porzellanrezepturen und Gestaltungstechniken errangen Medaillen und galten fortan als Vorbilder, die weltweit Nachahmer fanden.

Die Ausstellung im Hetjens-Museum präsentiert deutsche, englische, französische, österreichische und skandinavische Erzeugnisse, die zwischen 1851 und 1910 auf Weltausstellungen gezeigt wurden. Darunter befinden sich Prunkvasen, aufwändig dekorierte Services und ausdrucksstarke Skulpturen aus dem Besitz namhafter Museen, wie dem Victoria & Albert Museum in London und dem Musée National de Céramique in Sèvres bei Paris.

Die Exponate zeigen die ganze Bandbreite von Kunstströmungen dieser sechs Jahrzehnte, angefangen bei den Neostilen des Historismus im 19. Jahrhundert über den Jugendstil bis hin zu den Anfängen der Neuen Sachlichkeit vor dem I. Weltkrieg.

28.11.03-21.03.04 **Very Important Porcelain**. – *Prominente in Porzellan*. Deutsches Porzellanmuseum.

Höhr-Grenzhausen

Keramikmuseum Westerwald. Deutsche Sammlung für historische und zeitgenössische Keramik, Lindenstrasse, D-56203 Höhr-Grenzhausen. Tlf 2624-94601-0. Website: www.keramikmuseum.de.

Karlsruhe

Museum in der Majolika-Manufaktur, Ahaweg 6, D-76131 Karlsruhe. Tlf 0721 /926-6583. Website: www.landesmuseum.de. *Rund 1000 Exponate zeigen einen Querschnitt durch die Produktion der Manufaktur von ihren Anfängen um 1900 bis in die Gegenwart.*

Während der ganzen Zeit ihres bestehens hat die Produktionsstätte auf nahezu alle kunsthistorischen Strömungen reagiert. Beginnend mit Historismus und Jugendstil, über den Expressionismus, Konstruktivismus, die neue Sachlichkeit, den Heimatsstil, über die NS-Kunst bis zu Tendenzen der 50er und 60er Jahre und den Kunstströmungen unserer Zeit.

Museum beim Markt – Angewandte Kunst seit 1900, Karl-Friedrich Strasse 6, D-76133 Karlsruhe. Tlf 0721/926-6578.

→24.08.03 *Moderner Keramik aus der Sammlung Gerhard und Martha Zehendner*. Katalog. Museum beim Markt. *Kunstkeramische Arbeiten von 50 zeitgenössischen Künstlern. Sie bietet einen repräsentativen Überblick über die Keramik nach 1945.*

Gerhard und Martha Zehendner aus Karlsruhe begannen 1965, zunächst deutsche Keramik zu sammeln. Sie weiteten ihr Interesse Mitte der 80er Jahre dann auch auf internationale Keramik aus, von der einige prominente Beispiele in der Sammlung vertreten sind.

Ein Schwerpunkt der Sammlung liegt auf der sogenannten Studiokeramik. Als Vorbild dieser in den 60er und 70er Jahren entstandenen Bewegung gilt die angelsächsische "studio pottery".

Zwischen den Extremen des reinen Handwerks und der reinen freien Kunst lassen sich die in der Ausstellung berücksichtigten Keramiker platzieren. Dabei sind die Trennungslinien zwischen Handwerk und Kunsthandwerk und freier Kunst im Bereich Keramik besonders fließend.

→24.08.03 *Yô no bi – Traditionelle und moderne Keramik und Tischkultur Japans.* Museum beim Markt. Rund 170 japanische Keramiken aus der Sammlung Crueger. Die Ausstellung erfolgt in Zusammenarbeit mit der Deutsch-Japanischen Gesellschaft Karlsruhe und gibt mit traditioneller und moderner Keramik einen Einblick in das von Traditionen geprägte Alltagsleben und die Tischkultur Japans.

Das Samlerpaar Anneliese und Wulf Crueger hat seit 1970 charakteristische Erzeugnisse der wichtigsten noch tätigen Töpferorte Japans von der Irdenware bis zum Porzellan zusammengetragen. Darunter befinden sich Arbeiten sehr berühmter Meister, die in Japan höchstes Ansehen als "lebender Nationalschatz" genießen.

In Japan wurde schon in frühgeschichtlicher Zeit Keramik hergestellt. Im frühen Mittelalter entwickelten sich vor allem in den wichtigsten Töpferorten den sogenannten "sechs alten Öfen", jeweils charakteristische Stilelemente. In der 2. Hälfte des 16. Jahrhunderts führte die Teezeremonie unter dem Einfluss berühmter Teemeister zu einem Aufblühen der Keramik. Hatte die Industrialisierung in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts vielerorts zu einem Niedergang der Werkstätten geführt, so gibt es heute wieder mehr als hundert Töpferorte, in denen auf der Grundlage der lokalen Traditionen - in manchen Töpferfamilien in der 15. Generation - gearbeitet wird.

Die in der Tradition begründete Wertschätzung der Keramik ist auch im modernen Japan ungebrochen. Bei der Teezubereitung, beim Servieren von Speisen und Sake findet eine Vielzahl unterschiedlicher Gefäße Verwendung, auf deren individuelle Gestaltung grosser Wert gelegt wird.

Die Keramiken weisen - der japanischen Ästhetik verpflichtete - Merkmale wie Asymmetrie, Dekore mit einer "leeren Mitte" sowie bewusste Verformungen und Spuren der Herstellung auf. Ergänzend zeigt die Ausstellung Rauminszenierungen, die die Verwendung der unterschiedlichen Gefäße im Leben der modernen Japaner zeigen.

Kellinghusen

Museum Kellinghusen, Hauptstrasse 18, D-25548 Kellinghusen. Tlf 0 48 22 - 37 62 10.

→03.08.03 *Stationen – Der Keramiker Siegfried Müller 1896-1970.*

09.08.03-14.09.03 *Jenny Beavan.* Bewegung als Metapher. Keramik aus England. Museum Kellinghusen.

09.08.03-10.08.03, kl 10.00-18.00 *Töpfermarkt.* Kellinghusen. Yderligere oplysninger hos Fremdenverkehrs- und Kulturamt på tlf 0 48 22 - 39 31 eller fax 0 48 22 39 30.

Köln

Museum für Angewandte Kunst, An der Rechtsschule, D-50667 Köln. Tlf 02 21 - 221-2 38 60. Website: www.museenkoeln.de.

Langerwehe

Töpfereimuseum Langerwehe, Pastoratsweg 1, D-52379 Langerwehe. Tlf 02423/4446. Website: www.toepfereimuseum.de.

Ludwigsburg

2004 åbner der et keramikmuseum i Schloss Ludwigsburg ved Stuttgart. *Das Württembergische Landesmuseum Stuttgart wird seine umfangreiche Porzellan-, Fayence- und Keramiksammlung fortan in Ludwigsburger Schloss ausstellen. Gezeigt wird Porzellan der herausragenden Manufakturen des 18. und 19. Jahrhunderts unter besonderer Berücksichtigung der einst in der Ludwigsburger Porzellanmanufaktur hergestellten Produkte. Darüber hinaus veranschaulichen Unikate wie Gefäße, Wandarbeiten und Plastiken Qualität und Besonderheit der zeitgenössischen Keramik des 20./21. Jahrhunderts.*

Neben thematischen Schwerpunkten werden im Keramik-Museum auch historische Abläufe veranschaulicht. Einer dieser Zeitstränge zeigt Keramiken aus den letzten 500 Jahren. Hier ist die Entwicklung moderner Techniken breitläufig dargestellt, insbesondere die europäischen Nachschöpfungen asiatischer Glasuren und Dekore.

Meissen

Porzellan-Museum, Staatliche Porzellan-Manufaktur Meissen, D-01651 Meissen. Tlf + 49 (0) 35 21 / 4 68-2 08. Website: www.meissen.de.

Mettlach

Keramikmuseum Mettlach, Sammlungen Villeroy & Boch, Alte Abtei, Saaruferstrasse, D-66693 Mettlach. Tlf 00 49 (0) 6864 811294. Website: www.keramikmuseum-mettlach.de.

München

galerie b15, neue keramik, Baaderstrasse 15, D-80469 München. Tlf 089-2021010. Website: www.b15-wunderle.com.

16.11.03-17.12.03 *Au Thème de Rouge de Cuivre.* Claude Champy et Bernard Déjonghe. galerie b15.

Oldenburg

02.08.03-03.08.03, kl 10.00/11.00-18.00

Oldenburger Töpfermarkt. Schlossplatz, Oldenburg.

Selb-Plössberg

Deutsches Porzellan Museum, Abteilung III und IV, Europäisches Industringmuseum für Porzellan und Europäisches Museum für technische Keramik, Bahnhofstrasse 3, D-95100 Selb-Plössberg. Tlf 0 92 87-9 18 00-0. Website: www.dt-porzellanmuseum.de. Das Museum gibt einen Überblick über die Porzellanherstellung der letzten 300 Jahre. Arbeitsplätze und Maschinen zeigen nachvollziehbar den Produktionsprozess des Porzellans. Zudem ist eine ständige Ausstellung der Technischen Keramik zu sehen.

→19.10.03 *Jederzeit Kaffeezeit*. Porzellan, Mühlen und kaffee (in Zusammenarbeit mit Tchibo). Europäisches Industringmuseum für Porzellan.

→19.10.03 *Kerapfolien*. Entdeckung einer neuen Porzellanlandschaft. Europäisches Industringmuseum für Porzellan.

→19.10.03 *Versace • Rosenthal - Haute Couture Dining*. 10 Jahre. Europäisches Industringmuseum für Porzellan.

07.11.03-??03.04 *Von der Waschschüssel zum Duschtempel*. Kulturgeschichte des Badezimmers. Europäisches Industringmuseum für Porzellan,

Slesvig

Schleswig-Holsteinisches Landesmuseum, Schloss Gottorf, D-24837 Schleswig. Tlf 046 21/813-0. [Permanent udstilling af keramik]. Website: www.schloss-gottorf.de.

→31.08.03 *Fayencen – Keramische Kostbarkeiten aus dem Ostseeraum*. Katalog. Schleswig-Holsteinisches Landesmuseum. *Fayencen des Ostseeraums illustrieren ein besonders reizvolles Kapitel gemeinsamer nordeuropäischer Kulturgeschichte. Zwischen circa 1730 und 1780 wurden rund um die Ostsee Tafelservice, Zier- und Gebrauchsgegenstände aus Fayence hergestellt, die in ihrem Formen- und Farbenreichtum zum Schönsten gehören, was das nordeuropäische Kunsthandwerk dieser Zeit hervorgebracht hat.*

Fayence, deren Merkmale die zinnoxidhaltige, cremig-weiße Glasur und eine feine Bemalung sind, kommt in der Gestaltungsweise dem damals weitgehend fürstlichen Auftraggebern vorbehaltenen Porzellan sehr nahe. Manufakturen gab es im Gebiet des heutigen Schleswig-Holsteins, in Dänemark, Schweden, Norwegen, Estland und in Rußland. Abnehmer waren in erster Linie Aristokraten und wohlhabende Handelsbürger der Ostseeregion.

Über die Landesgrenzen hinweg fand ein reger Austausch von Keramikfachleuten und Waren statt. So waren Deutsche, Skandinavier, zum Teil auch Franzosen in den

Manufakturen tätig und wanderten als begehrte Fachleute von Betrieb zu Betrieb.

Die gleichen oder sehr ähnliche Modelle, Dekorformen und Techniken waren zeitparallel in den verschiedenen Ostseemanufakturen anzutreffen, sei es in Schleswig, Eckernförde, Kiel und Stockelsdorf bei Lübeck, sei es in Kopenhagen und im norwegischen Herrebøe oder in den schwedischen Manufakturen Rörstrand und Marieberg sowie dem damals zu „Schwedisch Vorpommern“ gehörenden Stralsund. Von der Verbreitung in die östlichen Gebiete zeugen die Fayencen aus Reval, heute Tallinn.

Präsentiert werden insgesamt etwa 250 Fayencen, dazu einige Porzellane, Silberarbeiten, Graphiken und Archivalien. In einer einmaligen Zusammenschau wird Gelegenheit sein, die besten Stücke aus der durch die Sammlung Axel Springer bereicherten Fayencesammlung auf Schloß Gottorf im Vergleich mit ergänzenden Leihgaben aus den wichtigsten Sammlungen in Deutschland und Skandinavien zu betrachten.

Die Ausstellung stellt die bedeutendsten Manufakturen mit ihren kostbaren Produkten vor, zeigt die Fayencen in ihrem damaligen Gebrauch, z.B. auf der gedeckten Tafel, erzählt, wie sich der Genuß von Tee und Kaffee in Europa verbreitete, fragt nach künstlerischen Vorbildern. Besonderes Augenmerk gilt den für die Ostseeregion typischen Sonderformen, wie der Bowle in Form einer Bischofsmütze oder dem Teetisch. In einer historischen Fayencewerkstatt wird die Technik der Fayenceherstellung veranschaulicht.

Staufen

Keramikmuseum Staufen, Zweigmuseum des Badischen Landesmuseum Karlsruhe, Wettelbrunner Strasse 3, D-79219 Staufen. Tlf 0761/7 03 22 11. Website: www.landesmuseum.de.

→17.08.03 *Volker Ellwanger – Sonderausstellung zum 70. Geburtstag des Keramikers*. Keramikmuseum Staufen.

22.08.03-05.10.03 *Karla Hüneke*. Keramikmuseum Staufen.

10.10.03-23.11.03 *Martin Schlotz*. Keramikmuseum Staufen.

Velten

Ofen- und Keramikmuseum Velten, Wilhelmstrasse 32, D-16727 Velten. Website: www.ofenmuseum-velten.de.

Weiden

Internationales Keramik-Museum Weiden. Zweigmuseum der Neuen Sammlung München, Waldsassener Kasten, Luitpoldstrasse 25, D-92637 Weiden/Oberfalz. Tlf 0961-3 20 30. Website: www.die-neue-sammlung.de/weiden.

Holland

Amsterdam

Galerie Carla Koch, Prinsengracht 510, NL-1017 KH Amsterdam. Tlf 020-639 0198. Website: www.carlakoch.nl.

18.10.03-15.11.03 *Bodil Manz*. Galerie Carla Koch.

Arnhem

Galerie Keramaikos, Oranjestraat 121, 6812 CN Arnhem. Tlf 003126-4460595. Website: www.galerie-keramaikos.nl.

Galerie Terra, Mooiweg 94, Arnhem. Website: www.galerie-terra.nl. Tlf 003185-232448.

Delft

Terra Keramiek, Nieuwstraat 7, Delft. Website: www.terra-delft.nl.

Leeuwarden

Prinsessehof Leeuwarden, Nationaal Keramiek-museum, Grote Kerkstraat 11, NL-8911 DZ Leeuwarden. Website: www.prinsessehof.nl. Tlf 31 (0)58 294 89 68.

Milsbeek

13.09.03-14.09.03 *Keramisto Market Milsbeek*. Med mere end 120 keramikere, heriblandt Hans og Birgitte Börjeson samt Richard Dewar. Website: www.keramisto.com.

Nijmegen

Keramisch Atelier Toon Thijs, Krayenhofflaa 45, Nijmegen. Website: www.toonthijs-keramiek.com. Tlf 0031-24-3778832.

Rotterdam

Museum Boijmans Van Beuningen, Museumspark 18-20, NL-3015 CX Rotterdam. Tlf 00 31 010 44 19 400. Website: www.boijmans.rotterdam.nl.

19.09.03-21.03.04 *Bartmann jugs and face jugs*. Pre-industrial design in stoneware. Museum Boijmans Van Beuningen.

Tegelen

Keramikmuseum De Tiendschuur Tegelen, Kastelaan 8, NL-5932 AG Tegelen. Tlf 00 77 32 60 213. Website: www.tiendschuur.net.

18.09.03-30.11.03 *Zoutglasuren - Salt glazes*. Een selectie gemaakt van de beste keramisten uit Europa die werken met zoutglasuren. Udstilling med bl.a. Hans & Birgitte Börjeson samt Richard Dewar og Ruthanne Tudball. Katalog. Keramikmuseum De Tiendschuur Tegelen.

14.12.03-29.02.04 *Jean Linard*. Keramikmuseum De Tiendschuur Tegelen. *Deze excentrieke bewoner van het Franse Pottenbakkersplaatsje La Borne, bouwt al jaren aan zijn levenswerk: La Cathédrale. Een 'Gaudi-achtig' sprookjes kasteel vol keramische elementen. Naast keramisch werk maakt hij ook schilderijen. Een unieke solo-tentoonstelling, met sculpturen, schilderijen, ontwerpen en foto's. Nooit eerder er een overzichtstentoonstelling van zijn werk te zien in Nederland.*

Belgien

Bruxelles

puls contemporary ceramics, v/Annette Sloth, Place du Châtelain 4, B-1050 Bruxelles. Website: www.pulsceramics.com. Tlf 32 2 640 26 55.

13.09.03-30.10.03 *Mieke Everaet*. puls contemporary ceramics

Frankrig

Limoges

Musée national de porcelaine Adrien Dubouché, 8bis, Place Winston Churchill, 87000 Limoges. Website: www.musee-adriendubouche.fr.

→22.11.03 *Céramique – Culture – Innovation*. Musée national de porcelaine Adrien Dubouché.

Paris

Musée National de Céramique Sèvres, Place de la Manufacture, F-92310 Sèvres. Tlf +331 41 14 04 20.

→29.09.03 *Les Capron – La vierge et le taureau céramistes*. Musée National de Céramique Sèvres.

Vallauris

→17.11.03 *Hommage a Picasso*. Regards complices. Musée Magnelli, Musée de la Céramique, Place de la Libération, F-06220 Vallauris. Tlf 04 93 64 16 05.

Udflagnig af produktion

Det er ikke kun Den kongelige Porcelainsfabrik, der udflager større eller mindre dele af produktionen - noget tilsvarende sker også i Storbritannien, hvor

Waterford Wedgwood Group officials will cut 1000 jobs at Stoke-on-Trent with the shut down of two Wedgwood factories, Eagle Pottery (Hanley) and Alexandra Pottery (Tunstall). Both factories produced the Johnson Brothers brand. The brand will be outsourced to facilities in China and Portugal. A spokesman for the Group said that Wedgwood's earthenware and the fine bone china divisions will remain in Stoke-on-Trent and that £ 6 million will be spent upgrading the facilities at Barlaston and Tuscan.

Storbritannien

Der findes flere bøger og kort, som kan være nyttige, hvis man skulle drage til Storbritannien for at se på keramik og det er:

Gallery Map 2003. A guide to ceramics galleries and selected museum collections across the United Kingdom. Ceramic Review, London 2003. 3 £. *Comprehensive listings provide contact details and opening times for over 190 galleries.*

A Guide to Public collections of Studio Pottery of the British Isles. Compiled by Robert and Sheila Fournier. Ceramic Review, London 1994. 8,50 £. *Comprehensive listing of studio ceramics in public and private collections. Fully cross-indexed, the work of individual potters in different collections of studio pottery are also identified. This guide reveals the wealth of studio ceramics that lies, often concealed, in museums and art galleries within the UK and serves as a useful reference for the collector, historian, student and enthusiast.*

The Illustrated Directory of Fellows and Members of the Craft Potters Association of Great Britain. Ed. by Emmanuel Cooper. 12. udg. Ceramic Review, London. 17,95 £.

Aberystwyth

Aberystwyth Arts Centre, Penglais, Aberystwyth, Dyfed SY23 3DE, Wales. [The Ceramic Collection and Archive – University of Wales Aberystwyth]. Website: www.aber.ac.uk/~cerwww. *Ceramics 1,300 pieces. Changing exhibitions. 1920's studio ceramics and contemporary work.*

Aylesbury

Buckinghamshire County Museum, Church Street, Aylesbury, Buckinghamshire HP20 2QP. Website: www.buckscc.gov.uk/museum. Tlf (01296) 331441. *The Museum has an outstanding collection of Studio Ceramics, built up over the last forty years. There are over 300 pieces, which show the development of studio ceramics in the 20th century. The collection clearly illustrates the diversity of technique and style which has characterised British Studio Ceramics. Particular strengths include Bernard Leach and the 'Leach school', Lucie Rie and Hans Coper, handbuilders like Ruth Duckworth, Ian Auld and Ewen Henderson and potters working in the late 1970s and early 1980s like Mary Rogers, Joanna Constantinidis and Poh Chap Yeap.*

Some of the Museum's collection of studio ceramics currently is displayed in the Museum Treasures exhibition. The rest of the collection is housed at the Museum Resource Centre, Halton, which can be visited by appointment. If you would like to arrange an appointment please ring 01296 624 519.

Bath

Beaux Art, 12/13 York Street, Bath
www.beauxartsbath.co.uk.

Birmingham

13.09.03-08.11.03 *David Leach – 20th Century Ceramics*. [Touring exhibition]. Midlands Arts Centre, Cannon Hill Park, Birmingham B12 9QH.

Bristol

Potters Bristol shop, Unit 19 Clifton Down Shopping Centre, Whiteladies Road, Clifton, Bristol. Website: www.pottersbristol.com. *A huge variety of high quality handmade ceramics in a modern shop run by the makers - 50 professional potters.*

Cambridge

Fitzwilliam Museum, Trumpington Street, Cambridge CB2 1RB. Website: www.fitzmuseum.cam.ac.uk.

Cardiff

→31.08.03 *Bernhard Leach – Form and Concept*. National Museum of Wales, Cathays Park, Cardiff, South Glamorgan CF1 3NP. Tlf 029 2057 3297. *This exhibition presents a rounded picture of Bernard Leach, the 'father' of studio pottery. Drawings, prints, paintings and jewellery are shown alongside some of his best-known pots.*

Chichester

The Old Bake House, Main Road, Fishbourne, Chichester, West Sussex, PO18 8BD. Tlf 01243-573263.

Cirencester

Brewery Arts, Brewery Court, Cirencester, Gloucestershire, GL7 1JH. Tlf 01285-657181.

Coventry

22.11.03-17.01.04 *Made in the Middle*. Mixed exhibition of 46 of the West Midlands most dynamic contemporary makers. [Touring exhibition]. Herbert Art Gallery & Museum, Jordan Well, Coventry, CV1 5QP. Website: www.coventrymuseum.org.uk.

Derby

Royal Crown Derby Porcelain Museum, Osmaston Road, Derby DE3 8. Website: www.royal-crown-derby.co.uk.

Edwinstowe

The Oakwood Gallery, 4 Church Street, Edwinstowe, Nottinghamshire, NG21 9QA. Tlf 01623-823665. Website: www.oakwoodceramics.co.uk.

11.10.03-08.11.03 *Phil Rogers*. The Oakwood Gallery. *A major exhibition by Phil Rogers, stoneware, salt glaze and porcelain. In addition to the ceramics there will also be a small number of drawings. To make this a special occasion The Oakwood Gallery and Phil Rogers are producing a limited number of Yunomi. These bowls will be impressed with Phil Rogers' seal and a further seal unique to this exhibition. Bowls will be selected by a draw. To reserve your bowl contact gallery to confirm attendance to private view.*

Frome

05.09.03-06.09.03 *Potfest South-West*. Frome Market, Frome, Somerset. Website: www.potfest.co.uk/southwestintro.htm.

Hatfield

01.08.03-03.08.03 kl 10.00-18.00 *Art in Clay*. The 9th National Pottery & Ceramics Festival. Hatfield House, Hatfield, Herfordshire. Websites: www.artinclay.co.uk og www.hatfield-house.co.uk.

Hazlewood

Castle Barn Gallery, Castle Barn, Paradise Lane, Hazlewood, North Yorkshire LS24 9NJ. Website: www.castlebarn.com.

Hull

Hull University Art Collection, The University of Hull, Middleton Hall, Cottingham Road, Hull HU6 7RX. Website: www.hull.ac.uk/artcoll/. Tlf 01482 465035. *A collection of Chinese ceramics from the collection of Dr Peter Thompson and his wife Nancy Thompson. The collection is dating from 618AD to 1850.*

Samlingen består af to dele: *The first Thompson collection, concentrates on blue and white and Blanc de Chine works of the Transitional Period from 1620 to 1680. The second collection is very different in character and scope. Its 120 pieces range across over a thousand years of Chinese ceramics, providing choice examples of the major wares of the Tang Dynasty (circa 618AD) to the later reigns of the Qing.*

St. Ives

St. Ives Ceramics, 1 Fish Street, St. Ives TR26 1LT, Cornwall. Tlf (0 1736) 79 49 30. Website: www.st-ives-ceramic.co.uk.

Langport

Muchelney Pottery, Langport, Somerset TA10 0DW. Tlf (0 1458) 250324. Website: www.johnleachpottery.com.

London

Victoria & Albert Museum, Cromwell Road, South Kensington, London SW7 2RL, London. Tlf 0171-938 8500. Website: www.vam.ac.uk. [Room 132-145].

The Percival David Foundation of Chinese Art, 53 Gordon Square, London WC1H 0PD. Website: www.soas.ac.uk/PDF/collection.html.

There are approximately seventeen hundred items of Chinese ceramics in the Foundation, reflecting Chinese court taste and dating mainly to the period 10th-18th century. Many of these pieces are not only of exceptional beauty, but bear important inscriptions. A number of them have previously been in the possession of Chinese emperors, and inscriptions applied on the orders of the emperor Qianlong (1736-1795) appear on several of the pieces. Others, which were inscribed with dates and names

at the time they were made, are historical documents of immense value.

The Foundation has an exceptional collection of stonewares from the Song (960-1279) and Yuan (1279-1368) dynasties, including examples of the very rare Ru and Guan wares. Among the justly famous blue and white porcelains are two unique temple vases with inscriptions dating them to AD 1351 and a fine range of wares from the 15th century onwards. A wide variety of polychrome wares are also well represented, and these include examples of the delicate doucai wares from the Chenghua period (1465-1487) as well as a remarkable group of the exquisite 18th century porcelains traditionally known as Gu yue xuan.

The Wallace Collection, Hertford House, Manchester Square, London W1M 6BN. Website: www.wallace-collection.com. *Contains amongst others a wonderful collection of 16th-century French Palissy ware, about twenty piece.*

Pitshanger Manor and Gallery, Walpole Park, Mattock Lane, Ealing, London W5 5EQ. Website: www.ealing.gov.uk/pitshanger. [Largest UK collection of Martin Brothers ware].

Southhall Library, Osterly Park Road, Southall, UB2 4BL. Tlf 020-8574 3412. [Exceptional collection of Martin Brothers ware].

The four Martin brothers, Wallace, Walter, Edwin and Charles, were pioneers in the production of studio pottery; some beautifully formed and expertly decorated, some eccentric, such as their famous bird jars. They specialised in salt-glazed stoneware, a strong, non-porous pottery with a distinctive 'orange-peel' texture. Having trained as a sculptor, Wallace Martin started the pottery at Fulham in 1873. In 1877, the brothers moved to a disused soapworks on the canal in Southall. The pottery operated until Wallace's death in 1923.

Contemporary Ceramics, William Blake House, 7 Marshall Street, Soho, London W1V 1LP. Website: www.studiopottery.co.uk. Tlf 020 7437 7605.

Crafts Council Gallery, 44a Pentonville Road, Islington, London N1 9BY. Tlf 020 7278 7700. Website: www.craftscouncil.org.uk.

Contemporary Applied Arts, 2 Percy Street, London W1T 1DD. Website: www.caa.org.uk.

Galerie Besson, 15 Royal Arcade, 28 Old Bond Street, London W1S 4SP. Tlf 020 7491 1706. Website: www.galeriebesson.co.uk.

Cecilia Colman Gallery, 67 St. Johns Wood High Street, London NW8 7NL. Tlf 020 7722 0686. Website: www.ceciliacolmangallery.com. [Keramik, glas og smykker].

Harlequin Gallery, 68 Greenwich High Road,
London, SE10 8LF. Tlf 0208-692-7170. Website:
www.studio-pots.com.

Barrett Marsden Gallery, 17-18 Great Sutton
Street, Clerkenwell, London EC1V 0DN.
Tlf. +44 20 7336 6396.

Paul Rice Gallery, Tring Avenue 3, Ealing,
London, W5 3QA. Tlf/fax 0208-992-4186. Email:
pr@paulrice.co.uk.

→19.12.03 *Song Ceramics*. Objects of Admiration.
Katalog. Percival David Foundation.

19.09.03-01.12.03 *Edmund de Waal – Ceramics*.
Contemporary Applied Arts.

02.10.03-30.10.03 *Claudi Casanovas*. Galerie Besson.

05.11.03-28.11.03 *Jennifer Lee*. Galerie Besson.

02.12.03-19.12.03 *John Maltby*. Galeri Besson.

Newark

Rufford Craft Centre, Rufford Country Park, Ollerton,
Newark, Nottinghamshire, NG22 9DF. Tlf 01623-
822944. Website: www.ruffordcraftcentre.org.uk.

Norwich

The Lisa Sainsbury Collection, The Sainsbury Centre
for Visual Arts, University of East Anglia, Norwich,
Norfolk NR4 7TJ. Website: www.uea.ac.uk/scva/rlsc.
*Lisa Sainsbury's collection of modern pots began in the
1950s, when she and Sir Robert Sainsbury first started
acquiring work by Lucie Rie. Their Friendship with the
potter stimulated an interest in contemporary ceramics,
which ultimately led to their most important acquisition,
in 1982, of forty-three pots by Hans Coper. Coper, whose
late abstract forms bear comparison with the sculptures
of Brancusi, was the outstanding potter-sculptor of the
latter half of the twentieth century, while Lucie Rie
brought to the potter's art a refinement whose origins can
be found in the Viennese modernist tradition, with which
she was originally associated. Lisa Sainsbury augmented
her collection to include individual works by Rie and
Coper's older contemporaries – such artists as Bernhard
Leach, Shoji Hamada and Janet Leach; by Rie and
Coper's pupils – Ian Godfrey, Ewen Henderson and John
Ward, among others; and by the generation of potters
born in the mid-twentieth century whose work was in
harmony with Coper and Rie's aesthetic ideals.*

Norwich Castle Museum & Art Gallery, Castle
Meadow, Norwich NR1 3JU.
*In the Twinings Teapot Gallery, the biggest collection of
ceramic teapots in the world.*

Oxford

The Ashmolean Museum, Beaumont Street, Oxford
OX1 2PH. Tlf (01865) 278028. Website:

www.ashmol.ox.ac.uk/PotWeb. *One of the world's
finest collections of medieval and later ceramics is to be
found at the Ashmolean Museum.*

Penzance

17.01.04-20.03.04 *David Leach retrospective*.
Penlee House Gallery & Museum, Morrab Road,
Penzance, Cornwall TR18 4HE. Tlf 01736-
363625. Website: www.penleehouse.org.uk.
*A retrospective exhibition of work by David Leach, son of
Bernard Leach and formerly manager of the Leach pottery,
St. Ives. Now in his nineties, he has been acclaimed as a
potter in his own right for several decades.*

Prestbury

Artizana, The Village, Prestbury, Cheshire SK10
4DG. Website: www.artizana.co.uk. Tlf/Fax: 44
(0) 1625 827582. e-mail: info@artizana.co.uk.
*Besøg efter aftale. Artizana, a showcase of contemporary
British Arts and Crafts selected for quality by the Crafts
Council since 1985. Artizana covers all major arts and crafts
disciplines including calligraphy, furniture, glass, ceramics,
sculpture, silver, wood, textiles and jewellery.*

Sherborne

Alpha House Gallery, South Street, Sherborne,
DT9 3LU Dorset. Website: www.alpha-house.co.uk. Tlf 01935 814944.

19.10.03-15.11.03 *My Top Twenty*. Pots to celebrate
the owners accession into the contemporary
ceramics trade. Alpha House Gallery.

Southampton

Southampton City Art Gallery, Commercial Road,
Southampton, Hampshire, SO14 7LP.
Website: www.southampton.gov.uk/art/.
*Southampton City Art Gallery has an outstanding
collection of the work of studio potters from between the
wars, the result of a very generous bequest in 1939 by the
Very Reverend Milner-White a former Dean of York
Minster who was a Southampton native, and during his
life a great collector of stoneware pots. These were
created by potters like Bernard Leach, Shoji Hamada,
who worked at St Ives in Cornwall. The stoneware potters
were creatively inspired by the newly discovered Chinese
stoneware of the Han, T'ang and Sung dynasties.*

*Milner-White bought his first stoneware pot in 1925; this
purchase marked the beginning of what was to become an
outstanding collection, which he later donated to the
cities of Southampton and York in memory of his father.*

*Born in Southampton in 1884, Milner-White was educated
at Cambridge and went on to become the Dean of York
Minster in 1941. Appropriately, the collection is owned by
the city of his birth and the city of his most important
clerical appointment.*

Stoke-on-Trent

The Museums of the Potteries. Website:
www.stoke.gov.uk/museums.

Gladstone Pottery Museum, Uttoxeter Road, Longton, Stoke-on-Trent, Staffordshire ST3 1PQ.

Minton Museum, Minton House, London Road, Stoke-on-Trent, Staffordshire ST4 7QD.

Moorcroft, Sandbach Road, Burslem, Stoke-on-Trent, Staffordshire ST6 2DQ. Website: www.moorcroft.co.uk.

Royal Doulton, Sir Henry Doulton House, Forge Lane, Etruria, Stoke-on-Trent, Staffordshire ST1 5NN. Website: www.royal-doulton.com.

Spode Museum, Church Street, Stoke-on-Trent, Staffordshire ST4 1BX. Website: www.spode.co.uk.

Wedgwood Museum, Barlaston, Stoke-on-Trent, Staffordshire ST12 9ES. Website: www.wedgwood.com.

Winchcombe

Winchcombe Pottery, Broadway Road, Winchcombe, Cheltenham, Glos GL54 5NU. Website: www.winchcombepottery.co.uk. Tlf 01242 602462.

Worcester

Dyson Perrins Museum of Worcester Porcelain, Severn Street, Worcester WR1 2NE. Website: www.royal-worcester.co.uk.

York

York City Art Gallery, Exhibition Square, York, North Yorkshire YO1 2EW. Tlf (01904) 551 861. [The Milner-White Collection of Pioneer Studio Pottery]. *Eric Milner-White was Dean of King's College, Cambridge, from 1918 to 1941, and Dean of York Minster from 1941 until his death in 1963. He was an enthusiastic collector of modern stoneware pottery, starting at a time when it was neither widely known nor appreciated. His collection was assembled between 1925 and 1962 and is the most important of its kind in the world. The lion's share was presented to York City Art Gallery, together with Milner-White's copious documentation, which provides a fascinating source of information on the work of the pioneer studio potters in Britain and elsewhere.*

Altogether the collection of York comprises 173 pots representing the work of thirty potters. It is particularly outstanding in the work of three potters, including as it does the finest group of Shoji Hamada pots outside Japan, some of the most famous pots by Bernhard Leach and the best collection of William Staite Murray's work to be found anywhere.

The collection also includes interesting examples by Leach's pupils, Norah Braden, Katharine Pleydell-Bouverie and Michael Cardew, pieces by Charles and Nell Vyse, and for comparison, an unusual group of French and Scandinavian potters.

Yorkshire Museum, Museum Gardens, York, North Yorkshire YO1 7FR. [The Bill Ismay Collection]. *Bill Ismay, a celebrated collector of post-war pottery has died leaving more than 3,000 pots to the Yorkshire Museum. District librarian Bill Ismay's fascination with pottery began in 1955 after meeting York potter Barbara Cass in her Shambles workshop. Almost every shelf in his terraced home, in Wakefield, was covered with magnificent pots, plates and vases. Bill Ismay's collection was guided by two principles – he bought what he liked and what he could afford. It contains work by leading names such as Hans Coper and Dame Lucie Rie as well as lesser known potters, whose work he enjoyed. The collection he built up is the largest in England and around six times greater than that of the Victoria and Albert Museum.*

USA

Sacramento

15.08.03-15.10.03 *From the Kilns of Denmark.* Contemporary Danish Ceramics. Vandreudstilling med bl.a. Karen Bennicke, Gutte Eriksen, Nina Hole, Malene Müllertz, Inger Rokkjær og Hans Vangsø m.fl. Katalog. Crocket Art Museum, [Website: www.crockerartmuseum.org], 216 O Street, Sacramento, California 95814. Se omtalen i *keramiske noter 17/2003*.

Udstillingen fortsætter til Racine Art Museum, **Racine**, Wisconsin (09.11.03-04.01.04), Det danske Hus, Maison du Danemark, **Paris** (03.02.04-15.03.04) og Felleshus of the Nordic Embassies, **Berlin** (06.04.04-31.05.04).

New York

Garth Clark Gallery, 24 West 57th Street # 305, New York NY 10019-3918. Website: www.garthclark.com.

04.11.03-06.12.03 *Alev Siesbye*. Garth Clark Gallery.

www.danskkeramik.dk

På www.danskkeramik.dk er der frem til uge 33 2003 en webudstilling med Søren Kongstrand (1872-1951). Herefter følger Bente Skjøttgaard (f 1961) og dernæst Niels Hansen Jacobsen (1861-1941) og Birthe Weggerby (1927-1992).

Bøger, kataloger og artikler om dansk keramik udkommet 2003

ved Gunnar Jakobsen

Når det personlige bliver fælles. Interview med Ole Jensen ved Pernille Anker Kristensen. Fokus. Danish Crafts temablad / Kvaliteten i kunsthåndværket. 1/2003, s 6-7. ill.

Martin Bodilsen Kaldahl ceramics 2003 / Marit Tingleff ceramics 2003. [Katalog til udstilling i Galleri Nørby, København 2003. 20 og 23 s. incl. omslag. ill. litt. (s 20-21 In Defense of Ornament. By Jorunn Veiteberg og s 22-23 Eit forsvar for ornamentet. Av Jorunn Veiteberg). [vendebog]. [Martin Bodilsen Kaldahl].

Hans kunst er hårde krukker. Portræt af Martin Bodilsen Kaldahl. Ved Helen Wiggers & Marianne Fryland. Femina. 22/2003, s 79. ill.

Lis Ehrenreich. [Afsnit]. I: Ash Glazes. By Phil Rogers. 2nd ed. A & C Black, London 2003, s 119-122 og 79. ill.

500 Bowls - Contemporary Explorations of a Timeless Design. By Marcianne J.E. Miller. Lark Books, Asheville 2003, s 28, 327 og 390. ill. [Lis Ehrenreich]. *

Die Familie der Einzigartigen. Die Gefässe von Gutte Eriksen. Von Ulla Munck-Jørgensen. Keramik. 25. Jahrg. 1/2003, s 44-47. ill. English summary.

2003 Regis Master Series: Gutte Eriksen. ncc.news. Spring 2003, s 4 samt omslag. ill.

Gauguin - et essay. Af Flemming Friberg. Ny Carlsberg Glyptotek, København 2003, s 86-88, 94-97, 129-133 og 158-159. ill. litt.

Ud over rampen/Beyond the limelight af/by Pernille Anker Kristensen. Dansk Kunsthåndværk. 2/2003, s 6-7. ill. [Interview med Jørgen Hansen].

En dansk vinkel på Mutz-værkstedet og Ernst Barlachs glaserede keramiske arbejder af Teresa Nielsen. [Artikel]. I: *Hermann/Richard Mutz.* Keramik fra Tyskland omkring 1900. Red. af Teresa Nielsen. Vejen Kunstmuseum, Vejen 2003, s 37-47. ill. noter. [Niels Hansen Jacobsen].

Hun sætter keramikken frem i lyset/Turning the spotlight on ceramics. Af/by Pernille Anker Kristensen. Dansk Kunsthåndværk. 1/2003, s 20-25. ill. [Turi Heisselberg Pedersen].

Ole Jensen. Brugskunst. Af Ole Jensen. Galleri Nørby, København 2003. 32 s. [med indlagt blad med oversættelse af teksten til engelsk]. ill. litt.

Gudrun Lauesen - dyrenes skulptør ved ved Claus Helweg Ovesen. Kunst og Borger. 139/2003, s 3-5. ill.

Gudrun i byen. Kunst og Borger. 139/2003, s 6. [Gudrun Lauesens udsmykninger i Roskilde].

Ann Linnemann. [Interview]. Ceramic Review 202/2003, s 74. ill.

Jamen, jeg er jo keramiker. Interview med Erik Magnussen ved Pernille Anker Kristensen. Fokus. Danish Crafts temablad / Kvaliteten i kunsthåndværket. 1/2003, s 3-5. ill.

Vi saver livets træ op i rummeter. Interview med Ursula Munch-Petersen ved Pernille Anker Kristensen. Fokus. Danish Crafts temablad / Kvaliteten i kunsthåndværket. 1/2003, s 14-15. ill.

Nul dikkedarer af Bente Linnéa Friis. M/S Berlingske Tidende. 23.03.03, s 6-8. ill. [porcelænsstellet "Essence" for Royal Copenhagen]. [Søren Ulrik Petersen].

Transparens. Keramikeren Jane Reumert. Arkitektens Forlag, København 2003. 192 s. ill. litt. ib. [Tillige udgivet på engelsk]. 298 kr. [fra 1. september 2003 348 kr]. (s 6-7 Forord. Af Kim Dirckinck-Holmfeld, s 9-24 Arbejder, arbejdsmetoder, temaer. Af Bodil Busk Laursen, s 27 [Tekst]. Af Axel Salto, s 121-128 Saltglasur: Brænding. Af Peter Stougaard og s 167-177 Poesi for øjet. Af Jorunn Veiteberg).

Gunhild Rudjord. Nye værker. Lertøj. Begitning med blyglasur. Af Gunhild Rudjord. Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum og Sønderjyllands Kunstmuseum, Trondheim og Tønder 2003. 46 s. ill. [Kataloget er i kommission hos forlaget Rhodos].

Ud over rampen/Beyond the limelight af/by Pernille Anker Kristensen. Dansk Kunsthåndværk. 2/2003, s 14-15. ill. [Interview med Anders Ruhwald].

En syntetisk organisme/A synthetic organism. Om en skulptur af Anders Ruhwald - set i Galleri Nørby/On a pedestal - About a sculpture by Anders Ruhwald seen at Gallery Nørby. Af/by Peder Rasmussen. Dansk Kunsthåndværk. 2/2003, s 16-17. ill.

Sadolins mange sider af Bolette Bramsen. Antik & Auktion. 3/2003, s 58-59 og 54. ill. [Ebbe Sadolin samt Ove Larsen, L. Lindahl, Cathinka Olsen og Gunnar Nylund].

Bente Skjøttgaard. Glasurstykker med forgreninger. Holstebro Kunstmuseum 2003. 28 s incl. omslag. ill.

note. (s 5-6, 8, 10 og 13 samt s 16, 18, 20 og 22-23 Glasurstykker med forgreninger. Af/by Folke Kjems).

[Biografi]. I: Kraks Blå Bog, 2003/04. [Bente Skjøttgaard].

Etruskiske ekkoer af Grå Borup-Nielsen. Billedkunst. 1/2003, s 4-8. ill. [Henrik Starcke].

Avantgarde i håndformat. Interview med Snorre Læssøe Stephensen ved Pernille Anker Kristensen. Fokus. Danish Crafts temablad / Kvaliteten i kunsthåndværket. 1/2003, s 12-13. ill.

Christine Swane – Kvindelig maler i mændenes verden. Af Birgit Bjerre. Johannes Larsen Museet, Kerteminde 2003. 170 s. ill. litt. noter. kilder. navnerregister. Se specielt s 72-75, 77, 78, 80, 87, 92-95, 100, 102, 105, 130, 131, 139, 140 og 143. 178 kr.

Syberg – fra akvarel til keramik af Michael Blædel. Faaborg Museum og Sophienholm, Faaborg og Lyngby 2003. 59 s. ill. litt. sign. 78 kr. [Hans Syberg og Grete Jensen samt Lars Syberg m.fl.].

Haute couture i ler og plastic af Kirsten Sørrig. M/S Berlingske Tidende. 02.02.03, s 28-31. ill. [Ditte Fischer, Michael Geertsen og Søren Thygesen samt Keramikgruppen Fabula].

Fayencen aus dem Ostseeraum. Keramische Kostbarkeiten des Rokoko. Herausgegeben von Herwig Guratzsch und bearbeitet von Claudia Kanowski. [Stiftung Schleswig-Holsteinische Landesmuseen Schloss Gottorf]. Hirmer Verlag, München 2003. 299 s. ill. litt. noter. register. (s 9-10 Vorwort. Von Herwig Guratzsch, s 11-17 "Baltic Rococo" – Fayencen aus dem Ostseeraum. Von Gunilla Eriksson, s 18-51 Technik, Produktion und Vertrieb, s 18-21 Fayence als keramisches Material – Technik und Geschichte. Von Johanna Lessmann, s 22-27 Die Fayenceproduktion im 18. Jahrhundert am Beispiel schwedischer Manufakturen. Von Annika Tegnér, s 28-31 Fayencen aus dem östlichen Ostseeraum – Neue Erkenntnisse zur Manufaktur in Königsberg. Von Gesine Schulz-Berlekamp, s 32-38 Das Leben von Johann Georg Ludwig Bonifacius Buchwald als typisches Beispiel eines Fayence-Wanderkünstler. Von Henrik Lungagnini, s 39-42 Preise, Kundschaft und Verkaufspolitik am beispiel der Vierten Kieler Fayence-Manufaktur. Von Herbert Lange, s 43-47 Archäologische Funde aus der Stralsunder Fayence-manufaktur und einstigen Wohnkomplexen in Greifswald, Wismar und Rostock. Von Heiko Schäfer, s 48-51 Steingut – Der Abgesang der Fayence. Von Hela Schandelmaier / Annika Tegnér, s 52-113 Dekore und Formen: Vorlagen, Einflüsse und Funktionen, s 52-54 Die Entwicklung

der Dekore und Formen im Überblick. Von Manfred Mainz, s 55-62 Einflüsse aus Frankreich. Von Birgit Sander, s 63-66 Einflüsse aus Meissen. Von Ulrich Pietch, s 67-74 Druckgraphische Vorlagen für die Fayencemalerie. Von Birgit Sander, s 75-82 Fayencen für die gedeckte Tafel. Von Claudia Kanowski, s 83-88 Teetischplatten und Tablett. Von Jørgen Ahlefeldt-Laurvig, s 89-94 Bowlengefäße. Von Henrik Lungagnini, s 95-98 Potpourivasen. Von Manfred Mainz, s 99-105 Öfen aus Stockelsdorf und dem Ostseegebiet. Von Ulrich Pietsch, s 106-110 Fliesen aus schleswig-holsteinischen Manufakturen. Von Gerhard Kaufmann, s 111-113 Alltagsgerät und Kinderspielzeug – Die weniger bekannten Produktparten der Manufakturen. Von Gesine Schulz-Berlekamp, s 114-121 Historischer Kontext, s 114-117 Der Ostseeraum im 18. Jahrhundert – Alte und neue Grossmächte. Von Matti Klinge, s 118-121 "Troubles und Verwirrungen genug" – Schleswig-Holstein im 18. Jahrhundert. Von Matthias Ohm, s 123-283 Katalog, s 125-136 Kopenhagen, Store Kongensgade. Von Jørgen Ahlefeldt-Laurvig / Jørgen Schou-Christensen, s 137-143 Kastrup. Von Jørgen Ahlefeldt-Laurvig, s 144-146 Die kleineren dänischen Fayencemanufakturen. Von Jørgen Ahlefeldt-Laurvig, s 147-157 Herrebøe. Von Lauritz Opstad, s 158-160 Drammen. Von Randi Gaustad, s 161-174 Rörstrand. Von Annika Tegnér, s 175-190 Marieberg. Von Annika Tegnér, s 191-192 Die kleineren schwedischen Manufakturen. Von Annika Tegnér, s 193-203 Stralsund. Von Gesine Schulz-Berlekamp, s 204 Die kleineren Manufakturen in Mecklenburg. Von Gesine Schulz-Berlekamp, s 205-211 Reval. Von Ene Heimwell, s 212-224 Schleswig. Von Johanna Lessmann, s 225-241 Criseby/Eckernförde. Von Hela Schandelmaier, s 242-252 Kiel. Von Henrik Lungagnini, s 253-262 Stockelsdorf. Von Ulrich Pietsch, s 263-269 Rendsburg. Von Birgit Sander, s 270-276 Kellinghusen. Von Hans-Georg Bluhm, s 277-279 Altona. Von Gerhard Kaufmann).

Bing & Grøndahl Figurines by Caroline and Nick Pope. Schiffer Publishing Ltd, Atglen 2003. [Website: www.schiffer.com]. 248 s. ill. litt. fabriksmærker og signaturer. index. ib. 39,95 £. [Merete Agergaard, Michaela Ahlmann, Valdemar Andersen, Adda Bonfils, J.J. Bregne, Søren Brunoe, J.P. Dahl-Jensen, Fanny Garde, Jean René Gauguin, Effie Hegermann-Lindencrone, Lauritz Jensen, Svend Jespersen, Agnethe Jørgensen, Karl Kristoffersen, Simon Kristoffersen, Knud Kyhn, Mathias Lausham, Svend Lindhardt, Axel Locher, Sten Lykke Madsen, Carl Mortensen, Knud Møller, Kai Nielsen, Niels Nielsen, Cathinka Olsen, Armand Petersen, Emil Petersen, Francis Valdemar von Platen-Hallermund, Ingeborg Plocross Irminger, Ebbe Sadolin, Amalie Schou, Henning Seidelin, Ingeborg Skrydstrup, Charles Svejstrup Madsen, Hans Tegner, Vita Thymann, Erling Vangedal og Claire Weiss].

Bing & Grøndahl Af Bolette Bramsen. Antik & Auktion. 2/2003, s 34-42. ill. litt. fabriksmærker. [J.P. Dahl-Jensen, Fanny Garde, F. August Hallin, Svend Hammershøi, Effie Hegermann-Lindencrone, Ingeborg Plockross Irminger, Pietro Krohn, Carl Mortensen og J.F. Willumsen].

Kunstnerisk frihed. Bing & Grøndahl. Af Bolette Bramsen. Antik & Auktion. 3/2003, s 52-57. ill. litt. fabriksmærker. [Sigvard Bernadotte, Kay Bojesen, Mogens Bøggild, Jean Gauguin, Henning Koppel, Ove Larsen, Gudrun Meedom [Bæch], Kai Nielsen, Cathinca Olsen, Ebbe Sadolin, Hans Tegner og Gertrud Vasegaard].

Dahl-Jensen Figurines 1897-1985 by Caroline and Nick Pope. Foreword by Else Dahl-Jensen. Schiffer Publishing Ltd, Atglen 2003. [Website: www.schiffer.com]. 192 s. ill. litt. fabriksmærker og sign. index. ib. 39,95 £. [Herman Andersen, Vilhelm Andersen, Carl J. Bonnesen, J.J. Bregnø, Georg Christensen, Helge Dorlit, Johan Galster, Lauritz Jensen, Børge Jørgensen, Poul Lemser, Emma Mathiesen, Patrick Nordström, Linda Roerup, Aug. Svejstrup Madsen, Erling Vangedal Nielsen, Viola Wahlstedt-Borsi og Inger Østerbye].

Humblebæk Keramik. Fredensborg-Humblebæk Lokalhistoriske Forening, Humlebæk 2003. 3-fløjet folder. ill. fabriksmærker. [Humblebæk Keramik og Torben keramik samt Heerfordt Keramik].

Keramisk kunst af billedkunstnere på Käblers Værksted i Næstved 1993-2003. Af Peder Rasmussen. Herman A. Kähler Keramisk Værksted, Næstved 2003. 64 s. ill. litt. Fortegnelse over billedkunstnere, der har arbejdet hos Kähler, 1993-2003. English summary. (s 9 Forord. Af Inge Sørensen). [Per Arnoldi, Ole Bach Sørensen, Henrik Pryds Beck, Milena Bonifacini, Peter S. Carlsen, Jesper Christiansen, Günther Förg, Lise Honoré, Jytte Høy, Leif Kath, Malene Landgreen, Kuutti Lavonen, Tine Meyer, Bjørn Poulsen, Erik Rasmussen, Peder Rasmussen, Ursula Reuter Christiansen, Preben Franck Stelvig, Anna Sørensen, Søren Thygesen, Lin Utzon, Raimo Veranen, Lis Zwick og Mette Aarre m.fl.].

All nations are welcome. Porzellan der Weltausstellung 1851 bis 1910. Schriften und Kataloge des Deutschen Porzellanmuseums (DPM) Band 78. Deutsches Porzellanmuseum [Website: www.dt-porzellanmuseum.de], Hohenberg/Eger 2003. 141 s. ill. litt. noter. 14,90 €. (s 4 Zum Geleit. Von Peter Seisser, s 5 Grusswort. Von Joachim Erwin, s 6-9 Zur Ausstellung. Von Wilhelm Siemen, s 11-39 Zwischen friedlichem Wettstreit und Enzyklopädie der Nationen. Das Porzellan der ersten Weltausstellungen 1851-1867. Von Andrea C. Röber, s 40-71 Tendenzen

der europäischen Porzellanproduktion um 1870. Porzellanmanufakturen auf der Wiener Weltausstellung und ihr Produktspektrum. Von Silvia Glaser og s 72-130 Die Weltausstellung in Paris 1900. Tradition versus Moderne an der Schwelle zu einem neuen Jahrhundert. Von Sally Schöne). [s 51-53 og 86-93 Dänemark (s 53 og 91-93 Bing & Grøndahl (J. Jacobsen samt Fanny Garde, Ingeborg Plockross Irminger og Anne Marie Carl Nielsen) og s 51-52 og 86-91 Den kongelige Porcelainsfabrik (Arnold Krog samt Valdemar Engelhardt, C.F. Liisberg, prinsesse Marie, Erik Nielsen og Paul Proschowsky)].

Art Deco 1910-1939. Ed. by Charlotte Benton, Tim Benton and Ghislaine Wood. V&A Publications [Website: www.vam.ac.uk], London 2003. 464 s. ill. litt. noter. Name Index. Subject Index. ib. 40 £. [Bing & Grøndahl (Fanny Garde og Effie Hegermann-Lindencrone samt Jean Gauguin), Den kongelige Porcelainsfabrik (Gerhard Henning, Jais Nielsen, Christian Joachim og Arno Malinowski samt Nils Thorsson) og Herm. A. Kähler (Jens Thirslund)].

La céramique danoise exposée à New York par Patrick Keefe. Revue Céramique & Verre. 129/2003, s 39-41. ill. English summary. [Anmeldelse].

Exam 2003. The Glass and Ceramics School. Glas og Keramikskolen på Bornholm, Nexø 2003. 32 s incl. omslag.ill. (s 5 Forord/Foreword. Af/by Jens Lau Petersen). [Per Bo Christensen, Lajla Hansen, Dorte Haslund, Gert Valentin Haugbøl, Henrik Klæstrup Kristensen, Anna Olivia Kristiansen, Jesper Kromann-Andersen, Kamilla Kvarnevik, Nils Møller, Charlotte Høgholt Smedegaard, Pernille Stougaard og Lene Vase]. [Indlagt i mappe, der også indeholder et tilsvarende antal postkort, som antallet af afgangsstuderende].

Great Pots. Contemporary Ceramics. From Function to Fantasy. By Ulysses Grant Dietz. The Newark Museum og Guild Publishing, Newark og Madison 2003. 208 s. ill. litt. noter. index. ib. 29,99 £. (s 9-10 Foreword by Mary Sue Sweeney Price, s 13-21 Remarks on Pot Madness. By Garth Clark and Mark Del Vecchio, s 23 Art Uncontained. Preface by Ulysses Grant Dietz og s 25-33 Art Uncontained. The Studio Vessel from 1940-2002. By Ulysses Grant Dietz). [Gutte Eriksen, Bodil Manz og Richard Kjærgaard].

Kontinuitet og fornyelse i dansk keramik/Continuity and renewal in Danish ceramics. Set med amerikanske øjne/Through American eyes. Af/by David Revere McFadden. Dansk Kunsthåndværk. 2/2003, s 24-27. ill. [Jane Reumert, Flemming Tvede Hansen og Gertrud Vasegaard m.fl.]. [Anmeldelse].

Denmark on Tour by Lori Kent. Ceramic Review. 202/2003. ill. [Gutte Eriksen, Michael Geertsen, Turi Heisselberg Pedersen, Nina Hole, Ann Linnemann og Malene Müllertz]. [Anmeldelse].

Keramiksamlinger. Keramikens Venner. Grimmerhus. Af Lise Seisbøll. Danmarks Keramikmuseum, Grimmerhus, Middelfart 2003. 47 s. ill. noter. hf. 95 kr. (s 3 Forord. Af Alette Pontoppidan, s 5 Keramiksamlinger. Af Hans-Henrik Dyhr, s 7-17 Samlere og samlinger. Af Lise Seisbøll og s 46 Tak. Af Lise Seisbøll). [Tove Anderberg, Beate Andersen, Mette Augustinus Poulsen, Lilian Binderup Jensen, Hans og Birgitte Börjeson, Lis Ehrenreich, Gutte Eriksen, Anne Fløche, Bente Hansen, Ulla Hjorth, Nina Hole, Kim Holm, Julie Høm, Anne Kjærsgaard, Tonna-Elisabeth Kjærsgaard, Knud Kristensen, Bo Kristiansen, Sten Lykke Madsen, Morten Løbner Espersen, Richard Manz, Lisbeth Munch-Petersen, Hans Munck Andersen, Malene Müllertz, Christian Poulsen, Lars Ravn, Inger Rokkjær, Alev Siesbye, Edith Sonne, Anne og Peter Stougaard, Hans Vangsgø, Gertrud Vasegaard, Myre Vasegaard, Ivan Weiss og Per Weiss m.fl. samt Saxbo].

Keramiksamlinger. Et godt skår på Grimmerhus. Af Jan Madsen. Kunstavisen. 6/2003, s 14. ill. [Beate Andersen, Gutte Eriksen, Jane Reumert og Gertrud Vasegaard m.fl.]. [Anmeldelse].

Smykkeskrin. Fynske Kunsthåndværkere med gæster. Fyns Kunstmuseum, Odense 2003. 58 s. ill. 68 kr. (s 6-7 Forord. Af Anne Christiansen). [Merethe Bloch, Ida Holm Mortensen og Peter Tybjerg].

Disharmonisk gæstebud af Louise Mazanti. Dansk Kunsthåndværk. 2/2003, s 28-29. ill. English summary. [Merethe Bloch og Peter Tybjerg].

Network Europe 2002. Danmarks Keramikmuseum, Middelfart [2003]. 24 s incl omslag. ill. (s 3 Network Europe 2002. By Ann Linnemann). [Lise Damsager Hansen, Signe Schjøth og Tina Uhrskov samt Karen Harsboe].

Unison/Unisoonis. [2003]. [36 s]. [vendebog med spiralryg]. ill. [dansk og estisk tekst]. [Per Andresen, Claus Domine Hansen, Anne Mette Hjortshøj og Marie Wiktor Möller (alle fra værkstedet Cassius Clay på Bornholm) samt keramikere fra Asuur Keraamika i Tallinn]. *

Dejlig dansk keramik av Lillemor Olsson. [Med kommentarer af Andrew Duncanson og Lasse Månsson]. Antik & Auktion. 4/2003, s 56-61. ill. [Thorvald Bindesbøll, Gutte Eriksen, Jean Gauguin, Nathalie Krebs, Arno Malinowski, Patrick Nordström, Ebbe Sadolin, Axel Salto, Eva Stæhr-Nielsen og Bode Willumsen samt Herm. A. Kähler og Saxbo].

Hermann/Richard Mutz. Keramik fra Tyskland omkring 1900. Red. af Teresa Nielsen. Vejen Kunstmuseum, Vejen 2003. 92 s. ill. litt. noter. 145 kr. (s 7-9 Forord. Af Teresa Nielsen, s 11-26 En introduktion til værket. Af Rüdiger Joppien, s 27-35 Billedhuggeren Ernst Barlachs samarbejde med Hermann og Richard Mutz, s 37-47 En dansk vinkel på Mutz-værkstedet og Ernst Barlachs glaserede keramiske arbejder. Af Teresa Nielsen [Niels Hansen Jacobsen samt Thorvald Bindesbøll, Karl Hansen Reistrup, Else Konstantin Hansen, Karl Schrøder og Niels Skovgaard m.fl.], s 73-76 Biografi• Hermann Mutz. Af Rüdiger Joppien, s 77-82 Biografi•Richard Mutz. Af Rüdiger Joppien, s 84 Mutz-stempler og s 85-92 Værkfortegnelse•Mutz udstillingen).

Tillæg 2002

Stoneware by Richard Dewar. Ceramics Handbooks. A & C Black [Website: www.acblack.com], London og University of Pennsylvania, Philadelphia 2002. 128 s. ill. index. hf. 12,99 £. (s 112-115 og 47 Hans and Birgitte Börjeson). [Teknik].

Ceramics and Print by Paul Scott. Ceramics Handbooks. A & C Black og University of Pennsylvania 2002 . 2. udg. [1. udg. 1994]. 128 s. ill. litt. index. [Lenny Goldenberg og Bodil Manz]. [Teknik].

Steen Ipsen. The Variation of Repetition. By Ulla Munck Jørgensen. Ceramics: Art and Perception 50. 2002, s 14-17. ill.

bøger på vej

Ursula Munch-Petersen. Af Teresa Nielsen. Rhodos, København 2003.

Bornholmsk værkstedskeramik. Af Lars Serena. Bornholms Museum, Rønne, november 2003.

Spor i Keramikken. Af Ane Maria og Annimi Holst Schmidt. Rhodos, København 2003.

Stentøj fra Den kongelige Porcelainsfabrik 1912-1985. Af Leif Lautrup-Larsen. 2004.

Hjorths Keramik. Red. af Ann Vibeke Knudsen. Bornholms Museum, Rønne 2004.

Keramiske Profiler. Af Ane Maria og Annimi Holst Schmidt. Rhodos, København.

Danske keramikmærker og signaturer. Af Gunnar Jakobsen.

udenlandske nyheder 2002-2004 - et udvalg

Twentieth Century Ceramics by Edmund de Waal. World of Art. Thames and Hudson [Website: www.thameshudson.co.uk], London. 1. oktober 2003. 208 s. ill. litt. hf. 8,95 £.

Great Pots. Contemporary Ceramics. From Function to Fantasy. By Ulysses Grant Dietz. The Newark Museum og Guild Publishing, Newark og Madison 2003. 208 s. ill. litt. noter. index. ib. 29,99 £.

500 Bowls – Contemporary Explorations of a Timeless Design. By Marcianne J.E. Miller. Lark Books [www.larkbooks.com], Asheville 2003. 416 s. ill. hf. 16,95 £.

Contemporary Studio Porcelain by Peter Lane. A & C Black [Website: www.acblack.com], London. November 2003. 240 s. ill. litt. ib. 30 £.

Svensk Jugendkeramik av Bengt Nyström. Bokförlaget Signum [Website: www.signumbok.se], Lund. Efteråret 2003. ill. litt.

Fayencen aus dem Ostseeraum. Keramische Kostbarkeiten des Rokoko. Herausgegeben von Herwig Guratzsch und bearbeitet von Claudia Kanowski. Hirmer Verlag, München 2003. 299 s. ill. litt. noter. register. ib. 29,90 €.

French Porcelain – A Catalogue of the British Museum Collection. Ed. by Aileen Dawson. New ed. British Museum Press [www.britishmuseum.co.uk], London 2003. 480 s. ill. litt. noter. index. ib. 29,99 £.

Earthenware and Celadon. By Youngsook Pak and Roderick Whitfield. Handbook of Korean Art. Lawrence King, London 2003. 280 s. ill. hf. 11,95 £.

White Porcelain and Punch'ong ware. By Jao-yeol Kim. Handbook of Korean Art. Lawrence King, London 2003. 312 s. ill. hf. 11,95 £.

Song Ceramics. Objects of Admiration. By Stacey Pierson with S. F. M. McCausland. [Katalog]. Percival David Foundation, London 2003. 132 s. ill. litt. hf/ib. 16/25 £.

Early Islamic Pottery – Materials and Techniques. By Anne-Marie Keblow Bernsted. Archetype Publications [Website: www.archetype.co.uk], London 2003. 101 s. ill. litt. place-name index og subject index. hf. 19,50 £.

Pottery – A Japanese Approach. By Mel Jacobsen. American Ceramic Society. 1. december 2003. 200 s. ill. 30 USD.

Women Potters – Transforming Traditions. By Moira Vincentelli. A & C Black [Website: www.acblack.com], London. November 2003. 256 s. ill. litt. ib. 30 £.

Bernhard Leach – Life and Work. By Emmanuel Cooper. Yale University Press [www.yaleup.co.uk], New Haven og London 2003. 419 s. ill. litt. noter. index. ib. 29,95 £.

David Leach – A Biography. By Emmanuel Cooper and Kathy Niblett. Richard Dennis Publications [Website: www.richarddennispublications.com. Email: info@richarddennispublications.com], Ilminster 2003. 120 s. ill. litt. hf/ib. 20/25 £.

Lucie Rie. The life and work of Lucie Rie 1902-1995. Ed. by Emmanuel Cooper. Ceramic Review Publication, London 2002. 79 s. ill. noter. hf. 16,55 £.

Marc Chagall – Ceramic Masterpieces by Roland Doschka. Prestel. 1. september 2003. 176 s. ill. litt. ib. 42 £.

Höganäs Keramik AB. Av Marie Rehnberg. Bokförlaget Signum [www.signumbok.se], Lund 2003. ill. litt.

The Potter's Dictionary by Frank and Janet Hamer. A & C Black [Website: www.acblack.com], London. Februar 2004. 440 s. ill. litt. ib. 45 £.

Sculptural Ceramics by Ian Gregory. A & C Black [Website: www.acblack.com], London 2003. 160 s. ill. litt. ib. 25 £.

Mold Making for Ceramics by Donald E. Frith. 2nd ed. A & C Black [Website: www.acblack.com], London 2003. 240 s. ill. hf. 35 £.

Coiled Pottery - Traditional and Contemporary Ways. By Betty Blandino. Ceramics Handbooks. A & C Black [Website: www.acblack.com], London. November 2003. 128 s. ill. litt. hf. 12,99 £.

Lettering on Ceramics by Mary White. Ceramics Handbooks. A & C Black [Website: www.acblack.com], London. November 2003. 80 s. ill. hf. 12,99 £.

The Potter's Book of Glaze Recipes by Emmanuel Cooper. A & C Black [Website: www.acblack.com], London. Januar 2004. 208 s. ill. ib. 19,99 £.

Glazes from Natural Sources by Brian Sutherland. A & C Black [Website: www.acblack.com], London 2003. 128 s. ill. hf. 14,99 £.

køb af nye engelske, tyske og franske bøger

Beklageligvis er der ingen danske boghandlere, som har en større afdeling med udenlandsk keramisk litteratur, men de fleste vil kunne skaffe tingene hjem.

En anden mulighed er at bestille bøgerne direkte fra forlagene, hvor enkelte forlag giver en mindre rabat ved direkte bestilling, men normalt kommer man til at betale den vejledende udsalgspris, hvilket også er tilfældet for en række titler fra internetboghandelen www.amazon.co.uk, men oftest sparer man her 20-30 % af den vejledende bogladepris i England, men hvor der så tillægges 25 % dansk moms. Hertil kommer så porto. Betalingen sker med Visa eller andet betalingskort. Skal man man alligevel til England, så vil det kunne betale sig at få bøgerne leveret til en engelsk adresse, idet man så sparer momsen, idet der ikke er moms på bøger i England. Hvis man på www.amazon.co.uk søger under "ceramics", så finder man mere end 3000 titler om keramik, så www.amazon.co.uk er tillige en god søgebase, såfremt man ønsker at finde frem til litteratur om en enkelt keramik, et værksted eller en fabrik samt bøger af teknisk karakter.

Amazon kan også klare tyske og franske bøger fra henholdsvis www.amazon.de og www.amazon.fr, som ikke giver rabat, men formentlig under alle omstændigheder være billigere og hurtigere end ved bestilling gennem en dansk boghandler. Nye tyske bøger kan man også finde frem til på www.buchhandlung.de.

I Tyskland og i Storbritannien findes en række særdeles velassorterede boghandlere mv, hvoraf følgende skal nævnes:

Kunstabuchhandlung Galerie 2000

Knesebeckstrasse 56-58, D-10719 Berlin
Tlf 030 / 883 84 67 og Fax 030 / 882 44 32

Bücherbogen am Savignyplatz

Stadtbahnbogen 593, D-10623 Berlin
Tlf 030 / 312 19 32 og Fax 030 / 313 72 37
Website: www.buecherbogen.com
E-mail: info@buecherbogen-berlin.de

Sautter + Lackmann

Admiralitätsstrasse 71/72, D-20459 Hamborg
Tlf 040 / 37 31 96 og Fax 040 / 36 54 79
Website: www.sautter-lackmann.de
E-mail: info@sautter-lackmann.de

Buchhandlung Walther König

Ehrenstraße 4, D-50672 Köln
Tel. 0221 / 20 59 6-0 og Fax 0221 / 20 59 6-40
Website: www.buchhandlung-walther-koenig.de
E-mail: order@buchhandlung-walther-koenig.de

Hanusch & Ecker

Westerwaldstraße 1, D-56203 Höhr-Grenzhausen
Tlf +49-02624-6292 og Fax +49-02624-7760
Website: www.hanusch-ecker.de
E-mail: info@hanusch-ecker.de

Foyles

113-119 Charing Cross Road, London WC2H 0EB
Tlf +44 (0)20 7437 5660 og Fax +44 (0)20 7434 1574
Website: www.foyles.co.uk
E-mail: sales@foyles.co.uk

Thomas Heneage Art Books

42 Duke Street, St. James's, London SW1Y 6DJ
Tlf + 44 (0) 20 7930 9223 og Fax: +44 (0) 20 7839 9223
Website: www.heneage.com
E-mail: artbooks@heneage.com

Contemporary Ceramics

Crafts Potters Association Shop
7 Marshall Street, London W1F 1LP
Tlf +44 (0) 20 7437 7605
Website: www.studiopottery.co.uk
E-mail: contemporary.ceramics@virgin.net

Victoria & Albert Museum

Cromwell Road, South Kensington, London SW7 2RL
Website: www.vam.ac.uk

køb af antikvariske bøger

Størstedelen af de nordiske antikvarier er tilsluttet www.antikvariat.net, som er meget brugervenlig. Tilsvarende gælder også de tyske www.zvab.com og www.booklooker.de - Der Flohmarkt für Bücher. For den engelsksprogede verden findes www.abebooks.com og www.rarebookfinder.co.uk samt www.BookFinder.com.

www.ceramicstoday.com

Webmagasinet www.ceramicstoday.com bringer for tiden en række små artikler af Tove Jespersen [Klitgaarden Antik & Ting, Vesterhavsvej 191, Nymindesgade, 6830 Nr. Nebel – Website: www.klitgaarden.net] om det 19. og 20. århundredes keramiske virksomheder. Idéen med artiklerne er at fremme forståelsen for denne side af dansk kulturliv i USA, men artiklerne kan også have interesse for andre.

Artiklerne omfatter foreløbigt Michael Andersen & Søn, L. Hjorth, Søholm, P. Ipsens Enke og Søren Kongstrand samt Dagnæs. Senere følger Herman A. Kähler.

Anmeldelserne omfatter bøger om figurer fra henholdsvis Dahl-Jensen og Bing & Grøndahl samt bøger om den keramiske produktion i Dorset og Provence. Herudover er der anmeldelser af enkelte af de mange tematiske bøger.

Med undtagelse af Michelle Garniers anmeldelse af "The French Country Table" er anmeldelserne skrevet af Gunnar Jakobsen.

Bing & Grøndahl Figurines by Caroline and Nick Pope. Schiffer Publishing Ltd, Atglen 2003. [Website: www.schiffer.com]. 248 s. ill. litt. fabriksmærker og signaturer. index. ib. 39,95 £.

Caroline og Nick Pope er ikke helt ukendte med porcelænsfigurer, idet de tidligere har udgivet *A Collector's Guide to Royal Copenhagen Porcelain* [anmeldt i *keramiske noter 15/2001*].

Forfatterne har nu kastet sig over figurerne fra Bing & Grøndahl, som blev oprettet i 1853 og i 1987 fusioneret med Den kongelige Porcelainsfabrik / Royal Copenhagen, hvor produktionen af en del af Bing & Grøndahls figurer fortsatte.

Desværre har Pope'erne også måttet udarbejde denne bog uden den mindste hjælp fra Royal Copenhagen / Royal Scandinavia, som åbenbart ikke er interesseret i at udbrede kendskabet til virksomhedens produktion, hvad der er ærgerligt, når nu nogen vil gøre det store og omfattende arbejde, som kunne være lettet en smule samtidig med, at det vel var blevet en bedre og mere komplet bog! Så kommentaren i anmeldelsen af *A Collector's Guide to Royal Copenhagen Porcelain* gælder også for *Bing & Grøndahl Figurines*:

Ikke mindre imponerende er indsatsen, når man tager i betragtning, at forfatterne desværre ikke har opnået at få nogen hjælp til bogen fra Royal Copenhagen, hvad der er lidt ærgerligt, men man er åbenbart hævet over den slags i Smallegade!

Uagtet den manglende interesse i Smallegade / Glostrup har forfatterne fundet frem til henved 1000 forskellige figurer, hvoraf mere end 700 er gengivet med fotos, hvilket må siges at være ret imponerende. Billedkvaliteten er varierende, hvad der ikke kan være meget anderledes med så mange fotos, der er fremskaffet på forskellig vis.

Bogen omfatter så godt som udelukkende figurer dekorerede i underglasurteknikken.

Selv om kataloget ikke kan siges at være komplet, så er det dog den mest omfattende samlede og mig

bekendt eneste tilgængelige oversigt over Bing & Grøndahls figurer.

Spændende er det at se gengivelserne af de mange figurer, som vi fra barnsben vel alle kender en hel del af. Om det så er Bing & Grøndahls eller Den kongelige Porcelainsfabriks figurer, der er bedst, skal jeg lade være usagt.

Gengivelserne følger Bing & Grøndahls nummer-system. Et valg der kan være delte meninger om, idet nogle samlere gerne vil have figurerne samlet tematisk (hunde, katte, fisk og fugle mv), mens andre fokuserer mere på kunstnerne bag figurerne, hvilket man dog søger klaret med en liste med nummerhenvisninger til den enkelte kunstners figurer. Ved den valgte opsætning mister man dog alligevel, hvad jeg synes er meget væsentlig, nemlig overblikket over den enkelte kunstners arbejder og udvikling, idet enkelte kunstnere har udført mange figurer for Bing & Grøndahl, således især J.P. Dahl-Jensen.

Af oversigten over "The Sculptors and Their Work" fremgår som hovedregel fødselsår og eventuelt dødsår for den pågældende samt i et vist omfang, hvornår den pågældende arbejdede for Bing & Grøndahl. Kunstnersignaturer er i vidt omfang også gengivet. Derimod mangler der oplysninger om, hvornår kunstneren har modelleret den enkelte figur/hvornår den er indgået i produktionen, hvilket man efter al sandsynlighed ville have kunnet finde ud af med adgang til fabrikkens arkiv hos Royal Copenhagen.

Ser man på den numeriske liste med beskrivelserne af figurerne, så kunne en stor del af hullerne formentlig ligeledes være udfyldt med hjælp fra Royal Copenhagen. Tilsvarende gælder vel også de manglende kunstnernavne for den del af figurerne, som ikke umiddelbart har kunnet henføres til en kunstner.

Pope'erne har formået at få indført centimetermålet i denne bog - ingen inches her! Endnu engang et hjertesuk over prisangivelser, som vel udelukkende henvender sig til amerikanske samlere!

Lad os håbe, at nogen en dag kaster sig over unikaen, hvor en stor del vel befinder sig i offentlige samlinger over hele verden - det ville være herligt endelig engang at se sådanne fremfor de masseproducerede.

Forfatterne har oprettet deres egen website www.danishporcelain.co.uk, hvor de supplerer med nye fund, som er dukket op efter publiceringen af bogen.

Dahl-Jensen Figurines 1897-1985 by Caroline and Nick Pope. Foreword by Else Dahl-Jensen. Schiffer Publishing Ltd, Atglen 2003. [Website: www.schiffer.com]. 192 s. ill. litt. fabriksmærker og sign. index. ib. 39,95 £.

J.P. Dahl-Jensen (1874-1960) var i snedker- og billedskærerlære i Aalborg 1888-1893 og fra 1894 og frem til 1897 gik han på Kunstakademiet i København samtidig med at han fik privat undervisning hos billedhuggeren Vilhelm Bissen.

Dahl-Jensen var modelmester på Bing & Grøndahl 1897-1917 og driftsbestyrer for Porcelainsfabrikken Norden i Valby 1917-1925. På Bing & Grøndahl var han fabrikkens mest benyttede dyremodellør og en stor del af hans livfulde figurer er stadig i produktion hos Royal Copenhagen.

I 1900 blev han gift med Martha Haugaard (1871-1960), der fra sit fjortende år havde været porcelænsmalerinde på Den Kongelige Porcelainsfabrik og senere Bing & Grøndahl.

I 1925 oprettede han sammen med sin kone og sønnen Georg egen virksomhed i Husum – Dahl-Jensen Porcelæn. Her fortsatte han produktionen af sine dyrefigurer, men skabte mellem 1930 og 1958 nogle meget markante orientalske figurer med kraftige mattede underglasurfarver.

Efter Dahl-Jensens død videreførtes virksomheden af familien frem til 1985, hvor fabrikken blev nedlagt.

Med denne bog foreligger den første samlede oversigt over Dahl-Jensens porcelænsfabriks figurer. Bogen omfatter således ikke vaser o.lign. samt fabrikkens mere eksperimentelle og dermed sjældne produktion af stentøj.

Figureerne vises i kronologisk orden. Desværre har det ikke været muligt at tidsfæste figurernes tilblivelse såvel som hvilken periode den enkelte figur blevet produceret. Kun afbildninger af 8 figurer mangler.

Billedkvaliteten er væsentlig højere i denne bog end i deres to foregående bøger, men det skyldes måske ikke mindst, at bogen er blevet til i et lykkeligt samarbejde med efterkommerne efter J.P. Dahl-Jensen.

Jeg savner dog en mere udførlig biografi over J.P. Dahl Jensen samt fabrikkens historie, hvor muligheden nu havde været der, men således er vel desværre Schiffers koncept for bøger for samlere!

Schiffers bøger leveres i Europa af Bushwood Books, som kan kontaktes via email: bushwd@aol.com. Bushwood Book tillægges £ 5,50 i forsendelse.

The Persistence of Craft. The Applied Arts Today. Ed. by Paul Greenhalgh. A & C Black [Website: www.acblack.com], London 2002. 218 s. ill. litt. noter. index. ib. 32 £.

16 kunsthistorikere og museumsfolk samt kunstnere og kunsthåndværkere fra forskellige verdensdele forsøger i denne artikelsamling hver især ud fra deres udgangspunkt at give et bud på, hvor kunsthåndværket står og er på vej hen lige nu.

Redaktøren, Poul Greenhalgh, redegør i introduktionen til bogen for dens indhold: *First it explores the key issues, ideas and developments that have been current on the international scene over the last 15 or so years. Historical contexts, sometimes reaching back a century, are provided where necessary. It has been a turbulent period for the modern crafts and this turbulence needs to be described and explained. Second, a number of the chapters will explore the intellectual, social and economic context of practise, often making use of the disciplines outside the immediate realm of craft or craft history. Third and in some ways most important, the book summarises the intellectual and ideological condition of objects. The nature and role of cultural artefacts have been under question for some time.*

Poul Greenhalgh giver i samme indledning en overordnet karakteristik af, hvad der skete fra 1970'erne og frem til omkring 2000 og hvor han som flere andre også kommer ind på kunsthåndværkets stilling: *The 1970s is for the most part seen as the decade in which a radical wave of activity sought to explore the meanings and roles of the various genres. The contemporary jewellery movement, the new ceramics, fibre art, the studio glass movement and book arts, for example, while they grew as experimental practices during the 1960s, were fully realised in the next decade. It might be best defined as the period in which, internationally, a consolidated avant-garde emerged in most media. It was when official crafts institutions were founded in many countries, courses were developed in leading colleges of art and design, and publications grew in number.*

The 1980s carried on most of this activity, though the character of the craft world changed as the decade progressed. This was simultaneously the decade of voracious consumption and Post-Modern discourse; both affected the visual arts directly. ... The number of private galleries selling craft, often integrated with the Fine Arts, steeply rose. ... On the intellectual front, the growth of interest in the histories of design, craft and decorative art among historians and practitioners led to the development of a fascinating eclecticism. ... History became a key element in the revitalisation of narrative and symbolism. Irony became an important weapon. As one has to be ironic about something, the use of a wide range of historical imagery, became a necessary feature of much new work.

The 1990s are still too close to draw clear conclusions about ... First of all, however, it is important to remember that the decades are not in any way hermetic. The developments of the 1970s and 1980s continued on in

various forms in the 1990s. This is especially true of historical eclecticism, which reached an extraordinary pitch in the last decade.

An interesting aspect of the classification debate during the course of the 1990s has been a shift in emphasis from the ideology of negative complaint (why am I not treated like an artist?) to an integrationist spirit (what does it matter as long as I create and communicate?). ...

Bogen indeholder følgende bidrag: 1 Introduction: Craft in a Changing World. By Paul Greenhalgh, 2 The Genre. By Paul Greenhalgh, 3 Studio Craft and Craftical Formation. By Kaneko Kenji, 4 Art Manufacturers of the 21st Century. By Karen Livingstone, 5 Re-inventing the Wheel – The Origins of Studio Pottery. By Julian Stair, 6 Creating Lasting Values. By Gareth Williams, 7 Glassmaking and the Evolution of the Craft Process. By Keith Cummings, 8 Major Themes in Contemporary Ceramic Art. By Ronald Kuchta, 9 Site-Specific Metalwork: An Architectural Dialogue. By Albert Paley, 10 Studio Jewellery: Mapping the Absent Body. By Linda Sandino, 11 Poor Materials Imaginatively Applied: New Approaches to Furniture. By Joellen Secondo, 12 The Transformation of Textile Art: A Japanese Case Study. By Yoko Imai, 13 Neo-Tradition: A Nordic Case Study. By Widar Halén, 14 Plurality and Necessity: An Antipodean Case Study. By Janet Mansfield, 15 Shared Territory and Contested Spaces: An Anthropological Perspective. By Carole E. Mayer, 16 Intellectual Colonialism: Post-war Avant-garde Jewellery. By Simon Fraser, 17 Altogether Elsewhere: The Figuring of Ethnicity. By Edmund de Waal og 18 Complexity. By Paul Greenhalgh.

Spændende læsning er de mere almene artikler 1-2, 15 og 17-18, men fremhæves må især artiklerne 3, 5, 8 og 14, hvor det keramiske udtryk behandles. Synsvinklen er oftest engelsk / amerikansk, men absolut ikke uden interesse, hvorfor anmeldelsen er blevet lidt lang med mange citater.

Kenji Kaneko skriver i sin artikel ”Studio craft and craftical formation”, at *Craftsmanly qualities and the characteristics of materials were not the focus of particular concern in the world of modern design, but were aspects among many consideration. The demise of the Bauhaus ceramic workshop is evidence of this, as is the fact that in the postwar period the idea of limiting activity to specific materials became largely meaningless to industrial designers. In the case of craft as art, on the other hand, the more mature and established this became, the greater the emphasis that was placed on originality and universality.*

A point of no return was reached in the 1950s when makers working in media hitherto defined in terms of their practical applications began to produce works that served no obviously useful purpose. The proposition that crafts were a vehicle for individualistic expression resulted in an inevitable clash with traditional concerns about utility and function. Viewed with hindsight, the assimilation of the crafts into the realm of fine art was not unproblematic.

Ronald A. Kuchta, der er redaktør af det velanskrevne tidsskrift “American Ceramics” leverer i sin artikel

”Major Themes in contemporary ceramic art” en spændende analyse af keramikken ved starten af det 21. århundrede.

Han betragter som få museumsfolk keramik som al anden kunst, idet han siger *my usual habit in confronting any art work is to place it in an historical context and to categorise the work according to its content, material, period and place of origin. It's therefore my position to consider all forms of art, including ceramics, in the same way assuming all art works can basically be described by investigating three major elements – the art work's idea or content; its form of shape; and its technique or craft.*

Hans intention med artiklen er ikke at analysere, hvorfor den moderne keramik er blevet placeret blandt kunsthåndværket og går således ikke ind i den endeløse diskussion mellem kunstnere, museumsfolk og anmeldere om definitionen af keramik som kunst eller som kunsthåndværk.

Han opdeler den nutidige keramik i 5 grupper, for som han siger: *For me the current contemporary ceramic art scene and its aesthetic production can be surveyed and described thematically in the following five basic categories of artistic intent (although with many variations and mixtures):*

1 The archaic category – *forms inspired by the past, the archaic or antique, the mythological, archaeological or historical. Many works in this category I see as ‘forlorn objects’, elegiac in feeling as in mournful or melancholy poem - full of pathos or reverie.*

2 The organic category - *an organic or biomorphism as the subject - forms inspired by a fundamental curiosity about the geological origins of the earth or of living things on this planet or in space. I also refer to this category as ‘the primordial’ - defined as existing in the very beginning as in biology - formed first in the course of development - original, elementary.*

3 The modern category - *Modernism connoting an interest in a formal purism, as in abstract forms, a quest for a sublime beauty through superb geometrical design and exquisite technique or Modernism in the vein of surrealism with dream-like content and aberrational or exaggerated forms juxtaposed irrationally.*

4 The pop category - *works derived and inspired by popular expression, advertising, common objects of everyday use, kitsch or ornamental ceramics whose ordinariness or garishness inspires irony – works full of idiosyncratic personal expression or social commentary.*

5 The traditional category - *ceramics of particular ethnic, national or local character, maintaining or refining a regional or national tradition, full of respect for method and continuity of form and design. ...*

Han afslutter sin artikel med følgende udsagn: *As we start this new millennium it appears to me that the most creative clay artists among us are searching either the past in history or in nature for inspiration and answers to our present condition on this time-obsessed planet - some striving to remind us of what we have lost and may still remember and yet others suggesting the beauty of revealing*

visions, with great tactility, of the sources of life and secrets of nature.

Keramikeren Janet Mansfield, der er fjerdegenerationsindvandrer i Australien, beretter i artiklen *“Plurality and Necessity – An Antipodean Case Study”* om keramikens vanskelige start på New Zealand og især i Australien, men også omkring den fortsatte udvikling og nuværende stade.

Selv om den oprindelige befolkning i Australien og New Zealand har fremstillet keramik, så var der ikke meget at bygge på, da man for 35 år siden for alvor begyndte at dyrke keramikken i Australien - ingen egentlig tradition at bygge videre på, ingen der forhandlede drejeskiver eller ovne, og ej heller ler til fremstilling af keramik eller glasurer var til at få.

I starten byggede man sin egen drejeskive og ovn af forhåndenværende materialer, gravede sin egen ler og eksperimenterede med tilgængelige mineraler til glasurer.

En af de få tilgængelige bøger var Bernhard Leach's *“A Potters Book”*. Lærere var ikke tilgængelige en lang periode, hvis man da ikke kunne formå nogle kolleger til at undervise nogle timer.

En der har haft stor indflydelse på australsk keramik er Michael Cardew, som *“through his work and the work of his students, has spread a philosophy promoting the community role of a potter; the specific shapes of his pots are still made throughout the world including Africa”*.

En anden, Peter Rushforth (f 1920), har gennem sine 27 år som lærer ved East Sydney technical College *“influenced generations of Australian students to the work ethic and the Anglo-Oriental precepts of beauty. Drawn to Japanese ceramics, Rushforth made study trips to Japan and believed that any potter working in stoneware must acknowledge traditional Oriental ceramic techniques. As a teacher, he stressed the belief that a sound foundation of the techniques of ceramics is essential and that functional pots are the basis of the craft”*.

Interessen for at anvende australske materialer var usvækket og efter udgivelsen af McMeekins *“Notes for Potters in Australia - raw materials and clay bodies”*, som gav tekniske oplysninger om hvor man fandt de forskellige materialer, men også om hvorledes de skulle behandles, opstod der efterhånden en mulighed for at få kommercielt fremstillede standard lertyper, som lettede arbejdet for den enkelte keramikker.

Janet Mansfield ser også lidt fra oven på keramikken og dens skaber, og siger mere universelt bl.a.: *What are the issues facing the crafts practitioner today? What are his or her needs and how are they resolved? There is a pressure on the crafts person in what has become known as the arts industry. Even the word ‘industry’ implies a*

community of allied workers: museum and gallery directors; curators; writers; editors; photographers; and more - all passing judgement, selecting, rejecting, expressing opinions, casting doubts. We all agree that we need quality. Most of us recognise quality, most of us strive for it - from the most sophisticated and urbanised avant-garde works to the pots made in the jungle. We look for quality in ceramic works, in writing, and magazine content, in gallery presentation. We think that we know quality and professionalism when we see it, but how do we define it? If it is simply a matter of refinement how do we account for those rough wares that excite the imagination; they are certainly not refined but neither are they poorly made; and what about installations that surround us and totally fill the senses; and works that take scale to another dimension and seem to be overwhelming, dominating our landscape, what they do is to extend our conception of quality and lead us to a broader vision. In a gallery or when it comes to teaching, quality can be seen by the direct result of others. ...

Diversity of personal expression, imaginative use of materials and recognisable vigour will be what makes the difference between one artist and the next; one culture and another.

Her er således rigeligt med stof til fordybelse og eftertanke alene i de få artikler, som jeg har valgt at citere fra.

Keramik i arkitekturen av Sofia Tjernström. Byggförlaget [www.byggforlaget.se], Stockholm 2003. 319 s. ill. noter. kilder og litteratur. person-register. ordliste. Summary in English. 370 SEK.

Keramik i arkitekturen er det første samlede svenske værk om det keramiske materiale set i en arkitektonisk og historisk sammenhæng. Med basis i arkitekturhistorien tegner forfatteren Sofia Tjernström, der er arkitekt og keramikker, den arkitektonisk keramiske udvikling i Vesteuropa - gennem arkitekter, kunstnere, keramikere, håndværkere og fabriksledere og deres frembringelser af forskellig art.

Arkitekturhistorien ses ud fra materialet - fra urtid til nutid, fra etruskiske terrakottatag til middelalderens engelske gulvfliser, som forlaget tillige har udgivet en bog om [”Dessa fantastiska golv - Engelska tiles i Sverige” af Anders Sjernberg], fra blåmalede hollandske og portugisiske kakler til monumentale tunneludsmykninger, fra praktiske varmende kakkellovne til dekorative overdådige facadeudsmykninger.

Blandt bygningsudsmykningerne kommer forfatteren ind på den keramiske frise på Carlsbergs Dipylonport. Frisen er tegnet af arkitekten Vilhelm Dahlerup i 1892 og udført hos Max von Heider und Söhne i München. Tidens tand gjorde det nødvendigt i 1980'erne at reetablere frisen, hvilket blev gjort af keramikeren Ivan Weiss på Den kongelige Porcelainsfabrik 1987-1991, og det er denne, der nu ses i porten [se

Nationalmuseets Arbejdsmark 1993, hvor der er redegjort nærmere for genskabelsen af frisen].

Bogen lægger også vejen omkring Næstved til Herm. A. Kähler med kunstneren Karl Hansen Reistrups udsmykningsopgaver, hvoraf flere endte i Sverige, således hans store Påfuglefrise.

Arkitekten Carl Petersens fine teglstensgulv til den store malerisal i Fåborg Kunstmuseum, som blev bygget 1912-1915, må også nævnes.

Endelig kommer forfatteren ind på Per Kirkebys - efter min opfattelse ret så kedelige - murstensskulpturer, som bl.a. ses på Vesterbro i København og ved jerbanestationen i Humlebæk samt i Höganäs mv. Som forklaring på hans teglstensskulpturer citerer forfatteren Moderna museets udstillingskatalog om ”Per Kirkeby” fra 1990, idet disse beskrives som *en sammanfattning av tre traditioner i den europeiske monumentalkonsten: intresset för människokroppen i bildhuggarkonsten som sätter sin prägel på proportionerna hos skulpturerna, den klassicistiska arkitekturen som påverkar formspråget och för det tredje geometrins fulländade former.*

En anden kunstner, der også arbejder med tegl, er svenskeren Ulla Viotti, som har arbejdet en hel del sammen med Petersen Tegl Egernsund A/S og som vi bl.a. kender fra den 60 meter lange ”Telemur” i Aabenraa.

Et hjertesuk til denne i øvrigt smukke velillustrerede bog må jeg dog fremkomme med - Jeg måtte simpelthen have luppen frem for at læse notetallene, hvilket til en hvis grad også gælder billedteksterne - også selv om jeg mener ikke at være svagsynet.

Dorset Country Pottery. The kilns of the Verwood district. By Jo Draper with Penny Copland-Griffiths. Crowood Press [www.crowoodpress.com], Ramsbury 2002. 192 s. ill. litt. index. ib. 25 £.

Verwood i Dorset er et af de mange områder i Storbritannien, hvor der gennem århundreder blev produceret simpelt lertøj til daglig brug, men adskiller sig fra de fleste, fordi den traditionelle fremstillingsproces overlevede helt frem til 1952, hvor det sidste pottemageri lukkede.

Produktionen fortsatte med anvendelse af den lokale ler, som den havde gjort i århundreder uden at ny teknik blev introduceret og med de samme primitive træfyrede ovne.

Forfatterne tager udgangspunkt i landskabet, som er et oprindeligt hede- og moseområde med rige lerforekomster og tørv, mens skovene først kom til i det 12. århundrede for at fremelske dyrebestanden.

Anvendelsen af disse naturlige ressourcer beskrives. Pottemagerierne var som oftest involveret i den lokale træindustri, som leverede brændsel til ovnene.

Med udgangspunkt i denne indledning beskriver forfatterne tiden fra middelalderen frem til slutningen af det 17. århundrede og herefter i hver sit kapitel udviklingen i de følgende århundreder.

Storhedstiden var i midten af det 18. århundrede, hvor der var hele 17 pottemagerier i distriktet, men med konkurrencen fra det industrielt fremstillede porcelæn var antallet dalet til 7 i begyndelsen af det 20. århundrede for endeligt at ophøre i 1952.

Forfatteren gør i kapitlet ”Making and Selling the Pottery” rede for opgravningen af leret og behandlingen heraf, forinden det kan indgå i produktionen med drejning og efterbearbejdning, glasering og brænding samt salg.

Derefter beskrives i enkelte kapitler de forskellige typer lertøj, som man har fremstillet, lige fra ”Jugs and Costrels”, ”Bread Bins, Pans and Dairy Work”, ”Bowls, Chamber Pots and Garden Wares” til ”Jars, Vases and Decorative Wares” for at slutte med et kort kapitel om ”The End of the Potteries”, der også fortæller på hvilke museer man kan finde Verwoods lertøj samt gengivelser af anvendte mærker.

Mange kilder har været anvendt, lige fra resultater af udgravninger, gennemgang af sparsomme arkiver og trykt litteratur samt interviews med folk, der havde været beskæftiget i disse virksomheder og deres slægtninge i begyndelsen af 1970'erne, men ikke mindst en gennemgang af mere end 1000 stykker lertøj.

Lad mig bringe et enkelt citat af Michael Cardew, som i sine erindringer *A Pioneer Potter* (1988) bl.a. skriver om et besøg i Verwood i midten af 1920'erne:

Verwood must have been one of the most primitive potteries to survive into the twentieth century. At the time I saw it, it belonged to a local timber merchant, for whom its chief merit was as a place where his offcuts, otherwise useless, could be used as fuel. There was no pugmill, all the clay being tempered by a boy with bare feet treading it out on a stone or cement floor. There were two or three kick wheels of the English or cranked type, and when they had to make big pots the undid the treadle arrangement and tied a stick to the crank of the spindle ...

The pottery was manned by two or three throwers with a boy and an older man called Meshek who managed the kiln. The kiln was perhaps the most remarkable feature of this pottery: enormous, partly below ground level, and loaded from the top ... When it was full, a temporary covering was made, consisting of old broken pots and pieces of tile. There was only one fire-mouth and it was fired with wood only ...

Here they made the usual flowerpots and washing pans and also – this was its special recommendation in my eyes – pitchers of a very fine shape, much fatter than the Truro and Fremington pitchers but, like them, free and generous in feeling ...

All these traditional pots were set in the open kiln without any saggars or other supports, but I thought perhaps I could make some arrangement with the owner and the potters, letting me work there and share the kiln, making saggars to occupy part of the kiln space. But even I could see that such an arrangement – imposing myself as a sort of cuckoo in this ancient nest – would be rather difficult.

Og som forfatterne fortsætter: *Cardew understood the primitive methods used at verwood because he was a potter himself. Other visitors were charmed by the Verwood method of treading the clay with bare feet, but Cardew knew that every other pottery had invested in a machine – a pug mill – to do the job rather better and more easily.*

Bogen er velskrevet og rigt illustreret med sort/hvide fotos af områdets pottemagere ved arbejdet samt farvefotos af deres arbejder. Således er der mere end 200 illustrationer i bogen med nyoptagelser i farve af mere end 300 ”pots”.

Samtidigt med denne bog har forlaget tillige udgivet *Dartmouth and The South Devon Potteries* af Matt White.

Hvis man vil have et overblik over pottemageriets historie i Storbritannien er *Country Pottery - The Traditional Earthenware of Britain* af Andrew McGarva (A & C Black - 2000) et godt udgangspunkt [Anmeldt i *keramiske noter* 13/2001].

Godt er det at få beskrevet en enkelt egens keramiske traditioner og karakteristika, noget vi savner i Danmark og man må spørge sig selv om, hvornår vi får noget tilsvarende om for eksempel Sorring-egnens pottemagere? Retfærdigvis må det dog tilføjes, at der findes enkelte tilløb hertil.

The French Country Table. Pottery and Faience of Provence. By Bernhard Duplessy. Harry N. Abrams, New York 2003. 192 s. ill. ib. 27 £.

Det første indtryk betyder umådelig meget for bedømmelsen og lysten til at læse en bog – således også for *The French Country Table*.

Bogens illustrationer forekommer tilfældige, er umådeligt dominerende uden at understøtte teksten, idet layoutet og fotograf har boltret sig mellem forskellige beskæringer af såvel helsides som fotos i passtørrelse – illustrationerne tager simpelthen magten, hvor deres egentlige formål fortaber sig i det uvisse, så bogen kommer til at virke ligeegyldig og uinteressant uden måske at være det.

Idéen med illustrationer i en bog må være at tilføje teksten en ekstra dimension og øge forståelsen af det i teksten beskrevne, hvad jeg ikke umiddelbart synes er tilfældet her.

Hertil kommer så, at bogen forekommer rodet og umiddelbart uden en overordnet struktur, hvilket ikke bliver bedre af, at bogen ikke har noget navne- og stedregister, hvorfor den ikke er anvendelig som opslagsbog. Tilsvarende mangler der et kort over området med de enkelte byers og pottemageriers beliggenhed indtegnet.

For at mit umiddelbare indtryk ikke skal være den endegyldige bedømmelse af en bog, der kunne være spændende læsning for de mange, der lægger vejen over Provence hvert år, så har jeg bedt den franske kunsthistoriker Michelle Garnier om at læse bogen ud fra sit kendskab til den provencalske keramik.

Gunnar Jakobsen

Jeg forstår godt redaktørens skuffelse over bogen, når man søger efter informationer, som kan bidrage til forståelse og indsigt i keramik. Her har vi faktisk en bog, som tilsyneladende henvender sig til et helt andet publikum. Det er én af de talrige bøger, der skal vise ens gæster, at man har god smag og er i besiddelse af en vis kultur - de såkaldte kunstbøger, som man lægger på sofabordet! Udsagn som ”This lushly photographed book takes the reader on a colorful journey to the crafts’ ancestral home of Provence, in the south of France”¹, og de alt for mange og lidt tilfældige fotografier peger på, at det er tilfældet.

Dog ser det ud som om, forlaget har ønsket en bog, der kunne tjene to forskellige formål og dermed interessere så mange som muligt. Resultatet er derfor blevet en mellemøsning. Den valgte vinkling er ”l’art de la table”² og ikke keramik som sådan. Det kan man bl.a. læse ud af fotografiernes undertekster som f.eks. denne ”Cheese strainers balanced on the column of a faisailier. Cheese and whey would soon be ready - fresh, sweet, and full of flavor”³. Umiddelbart ikke en tekst som fortæller meget om keramikens kvalitet og formål. I slutningen af bogen under ”List of illustrations” kan man læse, hvorfra tingene stammer, og nogle gange er en periode eller en dato også angivet, men ikke altid. Måden, hvorpå listen er udarbejdet, virker tilfældig.

Der er mange fotografier, et på hver side, når der ikke er flere på hver side. De er meget anderledes end den type fotografier, som man normalt ser i en bog om keramik. Billederne fungerer som kunstværker i bogen og det skaber problemer. Ergo har man en bog, hvis

emne ligeså godt kunne være kunsthistori og ikke keramik.

Til trods for kapitlernes pompøse titler "In the beginning there was clay", "A bouquet of potters", er der både ordliste, bibliografi og brugbare adresser. Ser man på bibliografien, kan man se, at der blev anvendt et nummer⁴ udgivet af CNRS (forsknings-institut i Frankrig), bøger udgivet af museer, dvs. seriøse kilder. Men alligevel er der intet noteapparat, så derfor kan der ikke være tale om en bog, der henvender sig til fagfolk. "The French Country Table" kan heller ikke bruges som kilde. Desværre, da den faktisk er ret interessant eller rettere oplysningerne i bogen er interessante!

Bag ved *The French Country Table* står to franskmænd, skribenten Bernard Duplessy og fotografen Camille Moirenc. Bernard Duplessy, der har skrevet bogens tekst, har regionen Provence som speciale hvad angår historie, litteratur, arkitektur og mad. Han har desuden skrevet bøger om disse emner, således "Mas et bastides de Provence" [Landsteder og lystgårde i Provence]. Camille Moirenc er fra Aix-en-Provence og uddannet fotograf og arbejder i regionen. Han fotograferer provencalske motiver, og har fået udgivet flere bøger samt udstiller sine fotos bl.a. i Provence. De to herrer er derfor anerkendte og har ekspertise i Provence.

Teksten er inddelt i følgende hovedkapitler: In the beginning there was clay, Working the clay, The people of the pottery, Cooking in Clay, The table at a peasant farmhouse, Roof tiles and malons, The "Faience Family", og A bouquet of potters.

Det ser ikke ud som om redaktionen har bearbejdet manuskriptet. Man kan spørge sig selv hvorfor, når man ved, hvor meget udgivelsen af en sådan bog koster.

De to første kapitler kunne godt være slået sammen til ét kapitel, for de handler om to sammenhængende emner, som fortæller om de historiske og kulturelle forhold, som indtil for nylig prægede regionen. Udgangspunktet er leret og hvordan pottemagere arbejder med det i Provence.

"The people of the pottery, Cooking in Clay, The table at a peasant farmhouse" handler alle om lertøj. Ifølge forfatteren ser tingene ud, som de gør bl.a., fordi pottemagere i Provence var dygtige til at aflæse kundernes behov. De som omkring 1800-tallet, brugte ting i lertøj var typisk landmænd.

Mange interessante oplysninger er at finde i bogen, bl.a. om tekniske anvendelser⁵. Hvor er det synd, at det hele er så "rodet", der mangler simpelthen en rød tråd i bogen! Det virker som om, der er en lang liste af spændende mennesker og begivenheder, men hvad

binder dem sammen? Det får man ikke svaret på. Man kunne også ønske, at fotografierne passede lidt bedre til teksten. Disse tre kapitler kunne også være slået sammen til ét kapitel. Jeg har forfatteren mistænkt for at være ligeså interesseret eller måske mere interesseret i mad end i keramik⁶. Det er indlysende, at for ham var keramik i Provence aldrig blevet til uden madkulturen⁷. Ligesom dekorationer ikke var blevet til uden menneskenes trang til at dekorere.

"Roof tiles and malons" handler til gengæld om fliser og teglsten, som er typiske produkter fra Provence, men til gengæld helt uden forbindelse med "l'art de la table". Disse byggematerialer er meget regionalt bestemte og afspejler også en byggetradition, som er påvirket af Italien. Provence hørte oprindeligt til Italien og er en af de regioner, som ret sent blev en del af Frankrig. Der er således fortsat mange mennesker i Provence, der stammer fra Italien og arbejder som håndværkere eller pottemagere. Provence har også været påvirket af de øvrige lande omkring Middelhavet.

Ifølge forfatteren kom adelen til at bruge fajance på grund af rygter om, at "Around the Mediterranean, people were beginning to use some odd and prestigious dishes that sang like a church bell. Dishes made of faience."⁸ Igen handler det om en række personer og begivenheder, men hvad binder dem sammen? Hvad viser det? Hvor skal vi hen?

Det værste er, at denne bog indeholder mange spændende og interessante oplysninger hvad angår de historiske begivenheder, som har præget en periode eller de enkelte fabrikker. Bernhard Duplessy behandler f.eks. Moustiers Faience, hvis glansperiode var i 1700-tallet, mens han for eksempel ikke nævner de problemer, som fabrikken har haft de seneste årtier. Han taler også om Vallauris, men ganske kort. I virkeligheden er dette eneste kapitel om fajance ganske kort, i alt 20 sider. Delen om lertøj er på 62 sider. Hvorfor? Der er ingen forklaring på, hvor stort et område lertøjet er i forhold til fajance i Provence, hvilket kunne give en idé om fordelingen af produktionen mellem lertøj og fajance. Provence er en region, som er præget af landbrug, kunne det være en forklaring?

Det allersidste kapitel handler om lertøj og fajance i 19-tallet med et væld af personligheder, som jeg ikke kender. Det er muligt, at de er kendte, men umuligt at aflæse ud fra teksten. Da bogen tilligemed ikke indeholder håndværkernes data eller andre referencer, kan det være svært for en udenforstående at danne sig et indtryk af nutidig keramik i Provence.

Konklusionen er, at det er farligt at lave bøger, som henvender sig til vidt forskellige læsergrupper, for man risikerer at skuffe alle. Fotografierne fænger

måske, men hvad så med teksten? Men hvis det nu er teksten, der fænger, hvad så med fotografierne? Provence har de senere år været et populært emne for forlagene, men Provences keramik fortjener nu en bedre behandling, end den får i denne bog.

Noter: 1. Smudsomslaget. 2. Foreword. 3. Side 61. 4. Bats Michel. "Vaiselle et alimentation à Olbia de Provence (c. 350-50 BC)" in *Revue Archéologique de Narbonnaise* (sup. 18). Editions du CNRS, 1988. 5. Side 46. Det handler om opbygning af kæmpekrukker til opbevaring af olivenolie. 6. Se Conclusion, side 174. 7. Side 70. "More recently, mamé Elise of Aubagne sang a counting rytme". The omelet will turn color, when you flip it over. Elise is no longer with us, but her omelet remains." 8. Side 121.

Michelle Garnier

Ceramic Figures. A Directory of Artists. By Michael Flynn. A & C Black [Website: www.acblack.com], London 2002. 234 s. ill. ib. 30 £.

Med denne bog foreligger endnu en af de mange tematiske bøger, som udkommer hvert år og som der åbenbart er et marked for. Nogle gode, andre mindre gode, men som alle er med til at give et indblik i forskellige temaer inden for keramikens verden, således også denne bog.

Lad mig indledningsvis gengive forfatterens indledning, som er bogens eneste tekst udover de ultrakorte biografier for hver kunstner:

The last 35 years has seen a burgeoning interest in fired clay as an expressive medium not necessarily related to the vessel. Within this movement there have been significant developments with regards to the human figure and sculptural ceramics.

This book sets out simply to present as wide a spectrum as possible of these developments world wide. It is very deliberately a book of images rather than text. I hope that the images will speak for themselves without my needing to describe, explain or otherwise comment on them. The biographies are deliberately sparse because I want the images to stand independent of superfluous (even though it may be interesting) information.

Given that I am myself involved in this movement, I have tried hard to be objective in my selection of artists. I have included work which I do not necessarily like but which I feel has a legitimate place within the wider scheme of things. What may be seen as overly grotesque or naive to one national or social group, can be highly lauded by another.

There are thousands of people producing figurative ceramics, more in western societies than in eastern. Often I have had to select one person as representing a particular approach where several could have served as examples. In such cases I have tried to focus on those people who were

the instigators of, or who seem to have achieved most within that approach.

With regards to where an artist's work can be seen, I have made a rather arbitrary selection given that there are many hundreds of collections and not enough space to include them all.

Forfatteren Michael Flynn, der selv er keramikker, ser tilbage på de sidste 25 års udvikling og har - efter egen opfattelse - udvalgt 100 af de mest betydelige kunstnere, der arbejder med keramiske figurer ud fra sit kendskab til emnet, som vel ikke er altomfattende. De gengivne arbejder omfatter alt lige fra porcelæn til raku og fra det minimale til det monumentale.

Om den enkelte kunstner er der kun meget få faktuelle oplysninger, men med indtil tre sider gengivelser af den pågældendes arbejder får man et fingerpeg om, hvad den enkelte arbejder med og formår.

Nina Hole er eneste danske keramikker, som er repræsenteret i bogen, men der er jo flere end hende, der beskæftiger sig med *Ceramic Figures* i Danmark. Nævnes må Tove Anderberg og Heidi Guthmann Birck, som begge var med i Jane Wallers bog, men glemmes må ej heller keramikere og kunstnere som Lars Calmar, Peter S. Carlsen, Jørgen Haugen Sørensen, Kasper Holten, Ann Linnemann Sten Lykke Madsen og Bjørn Nørgaard, så altomfattende kan den absolut ikke siges at være, men alene et udtryk for Michael Flynns verden. Retfærdigvis må det vel også tilføjes, at man - af pladmæssige årsager - heller ikke vil kunne forvente at se flere danske keramikere og kunstnere repræsenteret end tilfældet er.

Uagtet disse kommentarer er det dog spændende endnu engang at se frodigheden i det kunstneriske udtryk, når det gælder menneskelegemet.

Ceramic Figures kan sammenlignes med *The Human Form in Clay* af Jane Waller (Crowood Press, 2001), som blev anmeldt i *keramiske noter* 15/2001, hvor forfatteren lader den enkelte keramikker komme til orde, hvorved man får et godt indtryk af dennes liv og virke samt ikke mindst arbejdsmetode. I *Ceramic Figures* får man så det dobbelte antal kunstnere, men kun lidt information.

Sex Pots. Eroticism in Ceramics. By Paul Mathieu. A & C Black [Website: www.acblack.com], London 2003. 224 s. ill. litt. noter. index. ib. 30 £.

Forfatteren har som andre konstateret, at keramikken ofte glemmes, at keramikken henregnes til kunsthåndværk og ikke som en del af kunstbilledet, hvorfor han har følt det nødvendigt at skrive bogen "Sex Pots - Eroticism in Ceramics", for som han siger i forordet: *In recent years, a large number of books have*

been published on the relationship between art and sexuality. ... There have also been art exhibitions, often with lavishly-illustrated catalogues, dealing with the subject. What these books and art exhibitions have in common is that, with rare exception, they largely ignore ceramics, and other crafts, as legitimate practices, and they usually include very few, if any, examples of ceramic (or other craft) objects in their selection of illustrations.

Considering the unique, significant, extraordinary, and continuing contribution ceramics and crafts have made, from the Neolithic to the present day, to the world of art, culture and civilisation as a whole, and yes to sexuality, this is quite baffling. Yet not totally surprising since the art world as a whole, and especially the contemporary art world, has been singularly blind to that contribution.

Bortset fra et enkelt kapitel er bogen skrevet af den canadiske keramikker Paul Matthieu, som udover en historisk gennemgang viser adskillige spændende eksempler på mange forskellige afskygninger af ”sex” i keramik, hvilket fremgår af følgende overskrifter: Introduction [Erotics and Aesthetics; Ceramics and Sexualities], 1 Making Histories [Establishing the historical context: The Neolithic period to the present day], 2 Getting Lucky. By Catherine Hess [Maiolica ceramics of the Italian Renaissance], 3 Giving Meaning [Political issues, feminism, masculinity and representations of the male body, marginalisation, difference, minority rights and social issues; lesbian, gay, queer and gender issues], 4 Creating Desire [Popular culture, beauty, objectification, advertisement and merchandising, consumerism and display; voyeurism and desire], 5 Telling Stories [Fictions and mythologies, personal and universal narratives, clay and scatology, stereotypes and conventions, storytelling and the unconscious imagination; trans-gender and transsexualities], 6 Touching Bodies [The body and the flesh, hygiene, sickness and death, bodily functions and bodily fluids; the abject, queer sexuality, body images and gender roles], 7 Growing Things [Organic formalism, nature, geology, regeneration, containment, materiality, transformation and change, transitoriness and permanence] og 8 Conclusion: On Rituality].

Indtil flere danske kunstnere og keramikere har dyrket det erotiske i deres keramiske udtryk, således Tove Anderberg, Peter S. Carlsen og Sten Lykke Madsen – alle med spændende bidrag til temaet, men desværre ingen til denne bog, som ellers når vidt omkring med bidrag af mere end 100 kunstnere og keramikere fra hele verden.

Når man læser denne bog, ser på de mange fotos af keramik lige fra de ældste tider frem til i dag og de kulturer, som de repræsenterer, så må man konstatere, at der er en usvækket interesse for det erotiske i keramikken.

En bog, der skal ses, bladres i og læses. Bogen hører til i den bedste ende af de talrige tematiske bøger. Tilføjes må det, at bogen er umådelig flot illustreret.

Ceramics for Garden & Landscapes. By Karin Hessenberg. A & C Black [Website: www.acblack.com], London 2000. 160 s. ill. litt. index. 25 £.

Keramik har været anvendt i haven og landskabet lige fra den første civilisation og interessen har ikke været større end nu, for hvem har ikke en eller flere potter med blomster på altanen eller terrassen.

Denne bog omhandler således fremstillingen såvel som anvendelsen af potter, fliser til såvel lodrette som vandrette flader, siddepladser, ornamenter, skulpturer, statuer og springvand i haven og i landskabet. Bogen er opbygget med følgende afsnit: Acknowledgements. Preface. Introduction. 1. Thrown Pots. 2. The New Country Potters. 3. Hand built Pots and Planters. 4. Pots as Ornaments. 5. Birdbaths, Sundials and Lanterns. 6. Fountains and Water Features. 7. Tables, Benches and Stools. 8. Architectural Features. 9. Figurative Sculpture. 10. Abstract Sculpture. Conclusion. Practical Considerations [A. Frost and Weather Resistance. B. Dealing with Weight. C. Installation and Safety Notes. D. Commission and Contracts]. Bibliography. Glossary. Exhibition Venues. Useful Addresses. List of Suppliers. Index.

Introduktionen er en meget kort historisk indledning med baggrund i Europa. Herefter følger 10 afsnit, hvorfatteren, der selv er keramikker, efter en kort indledning tager udgangspunkt i en række mere eller mindre kendte keramikeres arbejde med keramik til udendørs anvendelse og beskriver herigennem hvorledes disse keramikere løser problemerne, der er forbundet hermed.

Specielt i afsnittet ”Practical Considerations” behandles de problemer, som er uløseligt forbundet med at skabe keramik til udendørs brug, såsom vejrbestandighed, anbringelse og beskyttelse mod vandalisme.

I Danmark har vi flere keramikere, der fremstiller keramik til anvendelse udendøre, heriblandt Hans og Birgitte Börjeson samt Betty Engholm, men glemmes må ikke keramikere som Tove Anderberg, Heidi og Aage Birck, Gutte Eriksen, Peter Tybjerg, Ivan Weiss og Per Weiss, der alle har udført store udsmykningsopgaver, men flere kunne nævnes, især med de senere års bølge med keramik i stort format, her tænkes især på Peter Brandes’ store krukker.

Historisk set har der været tradition for at anvende keramik til udsmykning af bygninger, således især Karl Hansen Reistrups arbejder fra Herm. A Kähler i Næstved til bl.a. Århus Teater.

I bogen vises eksempler på Hans og Birgitte Börjesons fine havebænke og piller, den seneste udvikling med brosten, der viser vej fra Vejen Banegård til Vejen Kunstmuseum er ikke med. Det

fremgår, at det er Hans, der konstruerer formen, mens Birgitte står for dekorationen.

Andre fine keramikere har også fundet vej til bogen, således Even Henderson med hans lavaagtige abstrakte former.

Bogen er gennemillustreret med utallige gengivelser af de enkelte keramikeres arbejder samt i et vist omfang ledsaget af fotografier af arbejdsprocessen, keramikeren under arbejdet tillige med enkelte instruktive tegninger.

Ash Glazes by Phil Rogers. 2nd ed. A & C Black [Website: www.acblack.com], London 2003. 176 s. ill. litt. ib. 28 £.

Phil Rogers udgav i 2002 en fremragende og smuk bog om *Salt Glazing* [anmeldt i *keramiske noter* 17/2003] og har nu udgivet en ligeså fremragende og tilsvarende smuk bog om *Ash Glazes*.

Bogen er opbygget som en håndbog med følgende afsnit: Acknowledgements. Preface. A brief history of wood ash glazes. The growing plant. What is wood ash? Collecting and preparing wood ash. What are glazes and how do they work? Making glazes. Ash-like glazes without ash. Potters' profiles [Katherine Pleydell-Bouverie•Terry Bell-Hughes•Mike Dodd•Lis Ehrenreich•John Jelfs•Dick Lehman•Jim Malone•Eric James Mellon•Jim Robison•John Thies•Tom Turner•Phil Rogers]. Other potters who use ash glazes. Ash glaze recipes. Ash analysis. Molecula weights. Glossary. Bibliography. Index.

Bogen indledes med en kort redegørelse for askeglasurernes historiske udvikling, for at gå over til mere praktisk relaterede spørgsmål som indsamling af materialer til fremstillingen af askeglasurer, hvorledes man tester dem, hvordan de bliver til glasurer samt anvendelsen på keramikernes arbejder.

Fascinerende læsning er de historiske forudsætninger med udgangspunkt i Kina, hvor anvendelsen af askeglasurer, som det første sted, først kom ind i billedet med udviklingen af bedre ovne og dermed muligheden for at brænde ved temperaturer op til 1200° C, en teknologi man først nåede frem til omkring år 1500 f.Kr i Kina og 2000 år senere i Japan, mens man i Europa først opnåede disse høje temperaturer i midten af det 15. århundrede e.Kr. i Tyskland, hvor man i Storbritannien først havde teknologien hertil i begyndelsen af det 17. århundrede!

Essentially glaze is a layer of glass fused to the surface of pottery. It can provide a smooth, hygienic surface that is non-porous whilst ar't the same time being decorative. A glaze also has the effect of strengthening the ware by the creation of a glaze-body layer. Initially, in most cases, this glaze is applied to the ware, by various methods, in the

form of a powder that melts to a glass by the application of heat. In order that the ware should emerge from the kiln 'glazed' this powder should contain sufficient glass forming oxides, of which silica is by far the most important, and the required amount of alkaline fluxes in order to fuse the silica. A glaze also requires a stabiliser, alumina. This material acts as a link between the silica and the alkaline fluxes to create a stable glass.

In my terms, any glaze that contains wood or plant ash in any amount. Some potters would argue that ash must be the main or only flux for a glaze to qualify as an ash glaze.

Som eksempler på anvendelsen af askeglasurer vises fine arbejder af internationalt kendte keramikere, heriblandt Lis Ehrenreich, hvis arbejde er skildret af Ida Vemmelund i artiklen "På keramisk opdagelsesrejse i Østjylland" i dette nummer af *keramiske noter*.

Om Lis Ehrenreich skriver Phil Rogers: *Lis Ehrenreich's pieces are imbued with an archaeological resonance that reminds me of the ceramics of Ancient Persia. Around the 9th century BC, a range of extraordinarily beautiful ceramic cups, dishes and, perhaps most beautiful of all, square jars with geometric patterns often standing on elongated feet were made, in the vicinity of Ziwiye, a town in the Aberbaijan region of the north-western Iranian highlands. The lead glazes are often effloresced and create surfaces of great depth, obscuring, much as in Lis Ehrenreich's pinholed and thick glazes, the elusive pattern below. The sculptural nature and eroded quality of these pieces are strikingly similar to those of Ehrenreich's and yet her pieces are wholly contemporary in their 21st-century context, combining as they do the potter's vocabulary of soft and malleable clay with colour and unctuous glaze.*

Repræsenteret i bogen er også den engelske keramikerv Richard Batterham, hvis fine arbejder mange stiftede bekendtskab med på foreningens besøg på hans separatudstilling i Galleri Granberger i Förslev i Sverige august 2000, og hvis arbejder alle var meget begejstrede for. Anmelderen har lige besøgt ham i Durweston i Dorset, hvor han har sit værksted og erhvervet yderligere nogle af hans mindre arbejder. Han arbejder fortsat med askeglasurer, men har just genoptaget arbejdet med saltglasurer, hvor han tidligere også har præsteret det ypperligste.

På samme tur besøgte vi en anden keramikerv, Mike Dodd, som bor i Butleigh nær Glastonbury i Somerset, der ligesom Lis Ehrenreich er viet en længere omtale i bogen. Han laver ligesom Richard Batterham hovedsagelig brugtning med askeglasurer.

Forfatteren, Phil Rogers, arbejder selv med askeglasurer og har derfor også viet sig selv en længere omtale. Hans fine ting finder man bl.a. i Contemporary Ceramics i Marshall Street i London, hvor man i øvrigt også finder Mike Dodd, mens der for tiden er et mindre udvalg af Richard Batterhams ting til salg i butikken i Victoria & Albert.

George Tinworth

George Tinworth (1843-1913) voksede op i stor fattigdom i et af de mere triste områder af det sydøstlige London. Forældrene var almindelige hårdtarbejdende folk. Faderen søgte at skabe sig et udkomme som selvstændig, men uden større held. Det manglende held medførte, at han efterhånden blev noget fortrukket, hvad der forværrede familiens situation yderligere.

Moderen var ret religiøs, hvad der påvirkede ham meget og gjorde, at han var særdeles bibelstærk: *At one time I read practically nothing but the Bible. I steeped myself so in the Scriptures that if anybody asked me whether such and such passage was in the Bible and, if so, where it was to be found, I could answer him without any difficulty.*

Nogen større kunstnerisk påvirkning hjemmefra eller fra omgivelserne var der ikke tale om. Ved et tilfælde kom han i gang med mindre træskærerarbejder, som var ret vellykkede og en gipsers sagde på et tidspunkt til hans mor, at han burde gå på kunsthøjskole, mens faderen mente, at hans kunstneriske tilbøjeligheder var spild af tid.

I 1861 blev han så optaget på Lambeth School of Art, selv om han tvivlede på, hvorledes han skulle skaffe de fornødne 4 shilling til deltagergebyret, men hans mor spinkede og sparede for at skaffe dem, hvilket lykkedes hende. Lang tid gik der inden faderen fik noget at vide om hans studier, men da faderen længe havde undret sig over, at knægten aldrig havde penge, som gik til materialer samt eksamensgebyrer, måtte de fortælle, hvad der foregik bag hans ryg. Efter Lambeth School of Art kom han i 1864 ind på Royal Academy, hvor han allerede fra 1866 udstillede regelmæssigt.

På den tid arbejdede han i faderens hjulmagerværksted, hvilket lederen af Lambeth School of Art, John Sparkes, fik ham til at droppe til fordel for et job hos Doulton i Lambeth Pottery.

Henry Doulton havde indtil midten af 1800-tallet udelukkende koncentreret sig om den tekniske perfektion af virksomhedens industrielle produkter og var ikke synderlig interesseret i fremstillingen af kunstkeramik, men med et spirende samarbejde med Lambeth School of Art fra 1862 kom der efterhånden gang i denne del af produktionen.

I 1866 ansatte Henry Doulton så George Tinworth. I starten vidste man ikke rigtig, hvad man skulle bruge Tinworth til og man placerede ham under ret utålelige forhold, men han holdt ud, stærkt opfordret af John Sparkes. Dreje kunne han ikke selv, men fik stillet en meget dygtig drejer til rådighed, som forstod hans

tegninger og anvisninger. Lidt skævt så man også til ham, da han afskyede alkohol og brugte frokostpausen til at læse i bibelen.

Med hans ansættelse kom der virkelig gang i den kunstneriske del af produktionen, først med design af mere industrielt prægede produkter, såsom et "water filter", men efterhånden fik han også lejlighed til at modellere figurer og relieffer, ofte med et humoristisk tilsnit, samt individuelt dekorerede vaser og kander mv. Samtidig med disse mindre arbejder, blev det også til en del større skulpturer samt dekorative arbejder til udsmykning af forskellige bygninger. Hans arbejder kan godt sammenlignes med Karl Hansen Reistrups arbejder for Herm. A. Kähler i Næstved.

Om hans store flid og enorme produktion fortæller en ven af George Tinworth følgende: *He continued to produce panels, memorials, figures, figure groups and medallions up to the time of his sudden death in 1913 when on his way to work. By the turn of the century, it is generally agreed his best work has been done although there were still brilliant flashes of the old genius.*

He was an indefatigable artist and very rapid. He would for recreation, as it were, suddenly conceive the idea of decorating some vases. He would forthwith go to the thrower and get him to make some shapes to his instructions, then keep him all day long making others like them. As quickly as they were made they would be carried up to his studio in the soft state and he would quickly decorate them with a wonderful spiral-spring sort of scroll-work which was exactly suitable to receive the stoneware colour glazes and formed a selling line of which the showroom could never get enough. I have known him decorate seventy such vases in a day!

Kilder:

George Tinworth by Peter Rose. Cronology of Principal Works Compiled by Desmond Eyles. Harriman-Judd Collection Volume 1. Coin Dealer Newsletter, Los Angeles 1982. 198 s. ill. litt. sign. index. ib. 60 £.

The Doulton Lambeth Wares. By Desmond Eyles. Revised by Louise Irvine. 2nd edition. Richard Dennis Publications, Shepton Beauchamp 2002. 332 s. ill. fabriksmærker og signaturer. litt. index. 60 £. [Anmeldt i *keramiske noter* 17/2002].

Begge titler forhandles af Richard Dennis Publications, The Old Chapel, Shepton Beauchamp, Ilminster, Somerset TA19 0LE, England. Website: www.richarddennispublications.com. Email: info@richarddennispublications.com.

På keramisk opdagelsesrejse i Østjylland

Om Keramikens Venners forårsudflugt

af Ida Vemmelund

Tre keramikere i Århusområdet var målet for forårsudflugten med Keramikens Venner: Inger Rokkjær, Inge Trautner og Lis Ehrenreich. De er alle uddannet ved Det jyske Kunstakademi i Århus, henholdsvis i 1970, 1980 og 1981. Mens Lis Ehrenreich og Inge Trautner arbejder med højtbrændt lertøj i Gutte Eriksen-traditionen, udtrykker Inger Rokkjær sig i overvejende grad i raku.

Lis Ehrenreich. Vi startede dagen i Lis Ehrenreichs lille hyggelige baggårdsværksted, Sjællandsgade 92, i centrum af Århus. 25 personer kunne lige klemmes ind, og det lykkedes i løbet af 1½ time at udvikle en særlig gåen-rundt-om-hinanden-teknik, hvor vi hverken væltede de dyrebare krukker eller spildte noget af formiddagskaffen, - i øvrigt serveret i særligt til lejligheden fremstillede krus.

Lis Ehrenreich arbejder primært med unika, især krukker og fade, men ved en enkelt lejlighed har hun dog fremstillet kander, brugt som præmier ved et sportsstævne arrangeret af Århus Kommune.

På Det jyske Kunstakademi blev Lis Ehrenreich undervist af Lisa Engqvist og Gutte Eriksen, og hun videreudvikler i sine arbejder sidstnævntes glasur- og brændingsteknik. Hun arbejder med lertøjsrødder, som hentes ved Varde, opslemmes og æltes - se senere. Lis Ehrenreich brænder og reducerer i elovn op til 1180° C og anvender borax-aske-glasurer med bl.a. halmåske, der i denne brænding danner en enhed med leret i en overfladestruktur, der leder tankerne hen på boblende lava og eksplosiv jordbund. Det er glasurer, som en ovn ikke har spor godt af, idet der dannes syre, som langsomt ætser ovnen. Lis Ehrenreich regner da også med jævnlig udskifting af el-tråde for at kunne udføre disse brændinger.

Glasurerne indfarves med oxyder, der i den reducerende brænding får lov til at spille dramatisk i blå-hvidt-rødt, blå-rødt-violet, klart kongebåt, eller - som oftest - blå-grøn-turkis.

Udtrykket i Lis Ehrenreichs keramik bliver således en form for styret dramatik, bl.a. i det voldsomme møde mellem de ofte stærke farver i den blanke glasur og den mørkebrune rå skærv, - et møde, der på grund af den særlige brændingsform resulterer i en overfladestruktur, der balancerer mellem behersket elegance og eksplosivitet.

Samme styrede dramatik kommer frem i Lis Ehrenreichs formgivning, hvor især krukkerne kan

udstråle en spænding mellem formens stramme, ja ofte næsten indestængte energi og glasurens farveudtryk.

Lis Ehrenreich drejer sine fade - også de kantede, skærer dem op bagefter og samler dem så, - vel at mærke *ikke* i en gipsform, som jo ville lette denne del af arbejdet væsentligt. Vi undrede os, men Lis Ehrenreich ville så, som hun udtrykte det, "føle, at hun kom for let til tingene", og rygterne om Gutte Eriksens strenge, sorte skole på Det jyske Kunstakademi fik således ny næring. Vi bemærkede dog med lettelse, at der faktisk bruges gipsstempler i værkernes dekoration, - så *lidt* må man altså godt lette sin arbejdsproces, når man hedder Lis Ehrenreich.

Ofte bevares drejerillerne i de udskårne stykker, og drejningens dynamik bevares derved også, - uanset om fadet bliver 8-kantet eller rundt. Det er flot gjort.

En specialitet i Lis Ehrenreichs produktion er de indadbuede krukker, betegnet 'albarello' - en form, der stammer fra den pyrenæiske halvø, og som hun har udforsket i henholdsvis højere og bredere udgaver frem til de vidundere, som vi så og som ventede på transport til en udstilling sammen med Inger Rokkjær og Bodil Manz i Frankfurt - nogle ordentlige basser på op mod 40 cm i diameteren, så glasuren fik rigelig lejlighed til at udfolde sig, løbe og sætte sig i overfladens fordybninger.

Stramheden bevares dog via krukens grundform, idet siderne buer indad og hos Lis Ehrenreich yderligere presset stramt ind via en gentaget firkantet gipsstempling.

Inge Trautner. Besøget hos Inge Trautner i Risskov startede med et indtryk af opslemnings- og æltepladsen i baghaven, hvor hun og Lis Ehrenreich deler og bearbejder rødder, der hentes fra et teglværk ved Varde. Leret tørres, røres så op med vand i store kar, kaldet slemning, sigtes over i en olietønde, så sten og grus renses fra, mens sand og plantedele går med i den videre proces og sætter spor i skærven. Det rensede ler lægges ud på et klæde på molersten og herefter begynder æltingen, der ligesom resten af processen foregår med håndkraft.

Inge Trautner fremstiller dels brugskeramik, f.eks. de berømte 6- eller 8-kantede tepotter, dels mere skulpturelt orienterede fade og skåle i en stram, enkel stil.

Ligesom Lis Ehrenreich højtbrænder hun lertøjet i elovn reducerende op til 1180° C og anvender en

glasur af borax og aske fra birk, bøg eller elm. Glasurerne tones hos Inge Trautner i hvide, blå og grønne nuancer og får karakter af en meget smuk og stille, intens dybde.

En særlig - og raffineret - variation i denne glasurtradition opnår Inge Trautner ved at bruge flere ikke-sammensmeltelige glasurer på samme skærv, så der dannes fine striber eller øer mellem glasurerne.

Inger Rokkjær. Dagens tredje besøg førte os fra Århus og nordpå til den gamle planteskole i Hadsten, hvor Inger Rokkjær og hendes mand tog imod os med hjemmebagte kringler og stor varme. Sådan er Inger Rokkjær og sådan er hendes keramik.

En enkelhed og næsten meditativ ro i en gul og hvid lågkrukke, en jordbundethed i et rødorange blomsterfad, en lyrisk mildhed i en rund skål, en bevægelig stramhed i en facetskåret vase, bløde farvetoner i en oval form osv. osv. I flere sammenhænge har Inger Rokkjær selv anvendt følgende Paul la Cour citat: ”Hvad jeg elsker i kunstværket er ikke dets fuldkommenhed, som er et bedrag, men dets levende pulsslag”, og præcis denne følelse fyldes man af, når man bevæger sig rundt mellem Inger Rokkjærs keramik.

I forbindelse med en udstilling i London sommeren 2001, beskrev en engelsk kritiker Inger Rokkjærs værker som værende i slægt med både dansk design og europæisk middelalder samt fulde af respekt for rakuteknikkens oprindelse og de værdier, den var knyttet til, som en del af den zenbuddhistiske teceremoni, f.eks. enkelhed, ro, harmoni og nydelse.

Der var dækket op for os ved diverse borde og sammen med den medbragte frokost nød vi synet af kunst og keramik af både Inger Rokkjær selv og mange andre. Samtidig var der tid til bl.a. at udveksle idéer til flere keramikture i det jyske, idet Århus-området og Djursland gemmer flere keramiske skatte end man kan nå på én dag.

”Understated” har en engelsk kritiker kaldt Inger Rokkjærs udtryk og samme ord kunne dække hendes måde at berette om sig selv og sit arbejde på. Vi fik dog både historier fra hendes nylige ophold som gæstelærer i Japan, så de hjembragte eksemplarer af japansk og koreansk raku samt fik ikke mindst et godt indtryk af hendes arbejds måde.

Inger Rokkjær arbejder kun med to glasurer og opnår sine fine farvenuancer ved begitninger, der lægges på, når tingene er drejet og tørret ”læderhårde”. Hun sammenligner det at blande en begitning eller glasur med at lave en god sovs eller bage et godt brød. Man går ud fra en grundopskrift, og resten ”kan man sådan fornemme”. Også Inger Rokkjær slemmede og æltede

tidligere selv sit ler, men bruger nu en blanding af ler fra egen have og købeler.

I brændingen tilstræber Inger Rokkjær en form for raku, der er præget af enkelhed, og som ligger tæt op ad udtrykket i lertøj, samtidig med at det *skal* gennem rakuprocessen med dens nærhed til ilden og mulighed for at gribe ind undervejs samt dens karakteristiske sorte eller grålige skærv og krakeleringer i glasuren.

Inger Rokkjær brændte tidligere i sin brændefyrede rakuovn, nu oftest i gasfyret rakuovn eller i en elovn med efterfølgende reduktion. Hun brænder tingene enkeltvis op til 950-980° C og reducerer i savsmuld, idet hun tilstræber få og dæmpede spor fra ilden i de glaserede flader (krakeleringer, nålestik mv).

Er værkerne dekorerede, er det gjort diskret i form af et enkelt stempel på en lågkrukke, en række spinkle striber ridset ind i en skål eller en enkelt uglaseret stribe på en krukke, - og altid tilsyneladende henkastet eller selvfølgelig gjort, men som Inger Rokkjær siger: ”Det er ligeså svært at lave en skæv streg som en lige”.

Resultaterne er et af de fornemste eksempler på dansk raku og har bl.a. ført hende til Japan som gæstelærer og til deltagelse i udstillingen ”From the Kilns of Denmark”, der turnerer rundt i USA. Til foråret 2004 planlægges endnu en udstilling med Inger Rokkjær i Galleri Nørby, og trods sine nu 69 år har hun planer om flere besøg i Japan.

Vi var mætte, da vi satte os i toget mod Fyn og Sjælland – fyldt op af indtryk, ny viden og billeder på nethinden af pragtfulde eksempler på jysk keramik. Lad os se mere af den på kommende ture!

Som forholdsvis nyt medlem af Keramikens Venner vil jeg gerne udtrykke stor glæde over muligheden for både at møde andre keramikinteresserede fra hele landet og komme på besøg hos keramikere, hvad enten det er deciderede demonstrations- eller foredragsbesøg som hos Christian Bruun og Anne Tophøj efteråret 2002 eller besøg som denne tur.

Keramikens Venner på Bornholm – 2004

Hans-Henrik Dyhr har planlagt en rundtur på Bornholm lørdag den 15. maj 2004, kl 08.00-17.30 med besøg hos keramikere Eva Brandt, Anne og Peter Stougaard samt forhåbentlig hos Julie Høm, der har givet et forhåndstilsagn, som dog skal genbekræftes i begyndelsen af 2004. Hertil kommer så rundvisning på Bornholms Kunstmuseum i Rø samt på Hjorths Fabrik i Rønne ved keramikeren Marie Hjorth.

Arrangementer i Keramikens Venner

- Arrangement:** **Besøg i Galleri Nørby, hvor keramikere Hans Vangsø og Marianne Nielsen fortæller om deres keramik.**
- Dato og mødetidspunkt:** Lørdag den 23. august 2003, kl 14.00.
- Sted:** Galleri Nørby, Vestergade 8, 1456 København K.
- Deltagere:** Kun for medlemmer.
- Deltagertal:** Maksimum 25 deltagere, hvorfor først til mølle princippet vil være gældende.
- Pris:** 40 kr pr. person, der opkræves under besøget.
- Tilmelding:** Tilmelding er nødvendig.
- Tilmeldingsfrist:** Sekretæren senest tirsdag den 19. august 2003.
-
- Arrangement:** **Besøg i Kaffetårnet** hos keramikere Karin Black Nielsen, Tine Broksø, Helene Stockmar Gerdorf, Karin Kjeldgård Larsen, Vibeke Sørensen, Lina Wandel og Alikka (alle yngre keramikere) samt Trine Krüll (glas).
- Dato og mødetidspunkt:** Lørdag den 13. september 2003, kl 13.00.
- Sted:** Kaffetårnet, Korsdalsvej 103, 2610 Rødovre.
- Deltagere:** Kun for medlemmer.
- Deltagertal:** Maksimum 25 deltagere, hvorfor først til mølle princippet vil være gældende.
- Pris:** 40 kr pr. person, der opkræves under besøget.
- Tilmelding:** Tilmelding er nødvendig.
- Tilmeldingsfrist:** Sekretæren senest tirsdag den 9. september 2003.
-
- Arrangement:** **Besøg i Galleri Nørby, hvor keramikere Karen Bennicke og Nicolas Rena fortæller om deres keramik.**
- Dato og mødetidspunkt:** Lørdag den 1. november 2003, kl 15.00.
- Sted:** Galleri Nørby, Vestergade 8, 1456 København K.
- Deltagere:** Kun for medlemmer.
- Deltagertal:** Maksimum 25 deltagere, hvorfor først til mølle princippet vil være gældende.
- Pris:** 40 kr pr. person, der opkræves under besøget.
- Tilmelding:** Tilmelding er nødvendig.
- Tilmeldingsfrist:** Sekretæren senest tirsdag den 28. oktober 2003.

Det nyeste om Keramikens Venners aktiviteter ses på www.danskkeramik.dk.

Bestyrelse:

Hans-Henrik Dyhr, formand
Erik Linnet, næstformand
Anne Rosengaard Jørgensen,
sekretær
Inger Tribler, kasserer
Gunnar Jakobsen
Brian Erhardtson, suppleant
Gurli Elbækgaard Kristensen,
suppleant

Formand:

Hans-Henrik Dyhr
Billensteinsvej 33
7120 Vejle Øst
Tlf 75 81 40 80

Sekretær:

Anne Rosengaard Jørgensen
Ved Stampedammen 31
2970 Hørsholm
Tlf.: 45 86 86 09
E-mail: anne.knud@post.tele.dk

Kasserer:

Inger Tribler
Frederik d. VII's vej 14
3450 Allerød
Tlf.: 48 28 04 16
E-mail: tribler@kunst.dk
Giro: 9 46 17 87

*"keramiske noter" udgives af
"Keramikens Venner" og
udkommer to gange årligt,
henholdsvis primo marts og
primo august.*

ISSN 1603-0664

*Redaktør af "keramiske noter
18/2003" er Gunnar Jakobsen med
tak til Barbro Haar for gode
kommentarer.*

Redaktionen afsluttet 27/07/2003
